



Trondheim kommunale pensjonskasse

Årsrapport 2019



INNHold

Styrets årsberetning for 2019	3
Resultatregnskap.....	11
Balanse pr. 31. desember	13
Kontantstrømoppstilling	15
Oppstilling over endringer i egenkapital	15
Noter til regnskapet	16
Regnskapsprinsipper	16
Note 1 - Kapitalavkastning	20
Note 2 - Fordringer på og investeringer i verdipapirer utstedt av foretak pensjonskassen er opprettet for	20
Note 3 - Utlån og fordringer som måles til virkelig verdi	20
Note 4 - Aksjer og andeler	20
Note 5 - Ansvarlig lånekapital i andre foretak	22
Note 6 - Andre forpliktelser	23
Note 7 - Pensjoner m.v	23
Note 8 - Endring i forsikringsforpliktelser	24
Note 9 - Forsikringsforpliktelser – bransjefordeling	24
Note 10 - Solvensmargin	24
Note 11 - Lønns- og pensjonskostnader egne ansatte	25
Note 12 - Ytelser og lån til ledende ansatte og styret	25
Note 13 - Forsikringsrelaterte driftskostnader og andre kostnader	26
Note 14 - Skattekostnad	26
Note 15 - Resultatanalyse	27
Note 16 - Flytting til og fra pensjonskassens pensjonsordning	28
Note 17 - Poster utenom balansen	28
Note 18 - Beskrivelse av pensjonsordningen	29
Note 19 - Virkningen av endringer i forutsetninger	30
Note 20 - Transaksjoner med nærstående parter	30
Note 21 - Finansiell risiko knyttet til finansielle instrumenter	31
Note 22 - Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi over resultatet	33
Note 23 - Investeringseiendommer	34
Note 24 - Investeringer som holdes til forfall	34
Note 25 - Obligasjoner og obligasjonsfond	35
Note 26 - Utlån og fordringer til amortisert kost (obligasjoner med pant)	35
Note 27 - Finansielle derivater	36
Note 28 - Evigvarende ansvarlig lån	36
Note 29 - Reassuranse	36
Note 30 - Innskutt egenkapital	36
Note 31 - Hendelser etter balansedagen	36
Forsikringsteknisk oppgjør	37
Aktuarerklæring	38
Revisors beretning	39

STYRETS ÅRSBERETNING FOR 2019

1. Innledning

De viktigste elementene i TKPs resultat for 2019, med tilsvarende tall for 2018 i parentes:

Antall aktive medlemmer:	13.291 (13.357)
Antall pensjonister:	8.821 (8.398)
Forvaltningskapital:	15.228 mill. kr. (13.821 mill. kr.)
Verdijustert avkastning:	7,07 % (1,42 %)
Driftskostnader:	32,7 mill. kr. (33,8 mill. kr.)

Etter en nedgang mot slutten av 2018 fikk vi i 2019 et nytt år med oppgang i aksjemarkedene. TKPs verdijusterte avkastning ble 7,07 %, som er den høyeste avkastning pensjonskassen har hatt siden 2010.

TKP gjennomførte i løpet av 2019 sin planlagte økning av investeringer i aksjer, men året sett under ett har TKP hatt noe lavere gjennomsnittlig aksjeandel enn tilsvarende kasser. TKPs avkastning i 2019 er derfor i det lavere sjiktet blant pensjonskassene, selv om den er meget solid. Mot slutten av året var aksjeandelen noe over 23 %, og styret er tilfreds med at TKP nå har en soliditet og risikoevne på linje med andre offentlige pensjonskasser. Styret i TKP har valgt en moderat risikoprofil, for å sikre tilstrekkelig bufferkapital dersom det igjen skulle komme en større nedgang i aksjemarkedene. Hendelsene hittil i 2020, med koronautbrudd og kraftig aksjefall, har så langt vist at dette har vært en fornuftig strategi.

For de to siste årene samlet, har TKP en avkastning som er nær gjennomsnittet av de kommunale pensjonskassene. Fordi vi i tidligere år hadde lav risikoevne, og dermed lav aksjeandel, vil vi i sammenligninger med andre pensjonskasser fortsatt ha svakere avkastning i et lenge tidsperspektiv, f.eks. 3 eller 5 år. Vi er imidlertid nå i ferd med å tette dette gapet.

Det er styrets oppfatning at TKP gjennom de tiltak som har vært gjennomført i kapitalforvaltningen de siste årene står godt rustet ved inngangen til 2020, uavhengig av hvordan markedsutviklingen blir.

Ny offentlig tjenestepensjon ble innført fra 1.1.2020. På driftssiden har 2019 vært preget av forberedelser til dette, gjennom innføring av nye digitale løsninger for saksbehandling og kundebetjening. Portalløsninger er tatt i bruk både for arbeidsgiver og medlemmer, og det meste av søknadsprosesser og annen dokumentutveksling skjer nå via disse plattformene.

Også overtakelsen av pensjonsansvaret for ansatte i tidligere Klæbu kommune har preget 2019. Både informasjonsvirksomhet og tekniske forberedelser har krevd mye ressurser. Det er derfor gledelig å kunne konstatere at overføringen har vært vellykket. Vi ønsker alle medlemmer og pensjonister fra Klæbu kommune velkommen som nye kunder.

TKPs hovedoppgave er å foreta korrekte pensjonsberegninger og -utbetalinger, og heller ikke i 2019 ble det registrert driftsavbrudd, forsinkelser eller feil av betydning.

Resultatet av forsikringsvirksomheten gjenspeiles i det såkalte risikoresultatet. Det ble i 2019 omlag 100 mill. kr. Styret i TKP har besluttet at hele risikoresultatet skal overføres til kundenes premiefond.

Styret og administrasjonen i TKP takker Trondheim kommune og alle andre kunder og samarbeidspartnere for et meget godt samarbeid i 2019.

2. Virksomheten

Trondheim kommunale pensjonskasse ble etablert i 1913. TKPs formål er å yte alders- og uførepensjon til medlemmene og ektefelle- og barnepensjoner til deres etterlatte. Pensjonsordningen er en offentlig tjenstepensjonsordning etter sentral generell særavtale (SGS) for kommunal sektor. Aktive medlemmer er omlag 13.300 ansatte i Trondheim kommune og 18 såkalte konsernheter, dvs. virksomheter eiet av, eller med nær tilknytning til kommunen. Om lag 8.800 personer får månedlig utbetalt pensjon fra TKP.

TKP er en selvstendig juridisk enhet, og virksomheten er i hovedsak underlagt det samme regelverket som gjelder for finans- og forsikringsbransjen. Pensjonskassens midler holdes adskilt fra kommunens midler, og pensjonskassen hefter ikke for kommunens forpliktelser. Pensjonskassen står under tilsyn av Finanstilsynet.

Virksomheten ledes av et styre på syv medlemmer. Fem av styremedlemmene oppnevnes av Trondheim bystyre, og to av arbeidstakernes organisasjoner.

Pensjonskassens overordnede mål er å være Trondheim kommunes foretrukne pensjonsleverandør. Dette skal pensjonskassen oppnå ved å forvalte og finansiere utbetalingene til nåværende og fremtidige pensjonister på en slik måte at behovet for tilskudd til pensjonsordningen fra arbeidsgiverne blir lavest mulig på sikt.

Virkemidlene er god avkastning på den kapitalen pensjonskassen har til forvaltning, samt en kostnadseffektiv drift av virksomheten. Pensjonsløftet kommunen og de øvrige arbeidsgiverne gir sine ansatte skal innfris over en lang periode. Samtidig skal kortsiktige regulatoriske dekningskrav oppfylles. Ved forvaltningen av pensjonskassens kapital må begge hensyn søkes ivaretatt innen rammen av forsvarlig risikoeksponering.

Videre skal pensjonskassen yte god service til medlemmer og arbeidsgivere. Det innebærer at det skal gis god informasjon om rettigheter og plikter, og at pensjoner utbetales til rett person med riktig beløp til rett tid.

3. Redegjørelse for årsregnskapet

TKP har oppnådd et positivt regnskapsmessig resultat i 2019, og en bokført avkastning høyere enn den garanterte renten. Avkastningsresultatet er betydelig forbedret i forhold til 2018, og i tillegg er det en stor økning i kursreguleringsfondet. I tillegg gir risikoresultatet, administrasjonsresultatet, premie til avkastningsgaranti og resultat for selskapsporteføljen betydelige positive bidrag.

Den ansvarlige kapitalen er styrket ved økning av kursreguleringsfondet med 458,0 mill. kr, økte tilleggsavsetninger med 144,1 mill. kr og økt opptjent egenkapital med 121,7 mill. kr.

Resultatet på kollektiv- og selskapsporteføljen er fordelt på følgende resultatelementer (mill. kr.):

Resultatoversikt	2019	2018
Brutto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	895,3	171,3
Fra (til) kursreguleringsfond	-458,0	50,3
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	437,3	221,6
Garanterte renter	-286,0	-273,3
Avkastningsresultat	151,3	-51,7
Samlet premie til administrasjon	53,6	64,9
Herav til administrasjonsreserve	-12,2	-21,9
Forsikringsrelaterte kostnader	-31,9	-33,0
Administrasjonsresultat	9,5	10,0

Risikoresultat	99,9	87,9
Premie til avkastningsgaranti	16,5	15,5
Resultat av teknisk regnskap før disponering	277,2	61,7
Avkastningsresultat overført fra (til) tilleggsavsetninger	-144,1	53,3
Avkastningsresultat overført til premiefond	-2,5	0,0
Risikoresultat overført til premiefond	-99,9	-43,9
Resultat kollektivporteføljen	30,6	71,1
Resultat selskapsporteføljen	87,3	11,2
Totalresultat før andre resultatkomponenter	117,9	82,3

3.1 Risikoresultat

Risikoresultatet skal vise om pensjonskassen utvikler seg forsikringsmessig som forventet. Risikoresultatet fremkommer som følge av at levealder, dødelighet og uførhet i perioden avviker fra det som er forutsatt i premietariffene. Årets premier antas å være tilstrekkelige, og i et normalår vil man som følge av marginer i tariffene oppleve risikooverskudd. Risikoresultatet vil kunne svinge fra år til år.

Risikoresultatet ble 99,9 mill. kr, og skyldes overskudd på både uførhet og levealder samt en reduksjon av erstatningsavsetningene på 50 mill. kr. Erstatningsavsetningene utgjør 150 mill. kr (1,4 % av premiereserven), og vurderes til å være tilstrekkelig. Risikoutjevningfondet etter tilførsel av årets avkastning utgjør 131 mill. kr. og risikoresultatet overføres til premiefondet.

3.1.1 Premieinntekter

Premiene er kjønns- og aldersnøytrale i samsvar med bestemmelser i sentral generell særavtale. Pensjonskassen tilføres premie hvert år som er tilstrekkelig til å dekke forpliktelsene i henhold til inngåtte forsikringsavtaler.

De samlede premieinntektene var i 2019 1005,3 mill. kr mot 917,2 mill. kr i 2018. Økningen skyldes hovedsakelig høyere reguleringspremie i 2019 enn i 2018. Avregning av reguleringspremie og ikke-forsikringsbare ytelser medfører en belastning av kundenes premiefond med 2,8 mill. kr. Antallet medlemmer (aktive og fratradte) har økt fra 43.524 ved utgangen av 2018 til 45.200 ved utgangen av 2019.

3.1.2 Pensjonsutbetalinger

Ved utgangen av 2019 løper det totalt 8.821 pensjoner i TKP, dvs. en økning på 423 fra året før. Gruppen alderspensjonister har økt med 367, mens antallet uførepensjonerte viser en økning på 10. Totalt antall med ektefelle- eller barnpensjon viser en økning på 45. For øvrig er det en økning i antall AFP-pensjonister med 1.

Netto utbetalte pensjoner utgjorde 484,5 mill. kr mot 461,5 mill. kr i 2018, dvs. en økning på 5,0 %.

3.1.3 Pensjonsforpliktelser og avsetning til premiereserve

Brutto premiereserve har økt fra 10.871 mill. kr fra utgangen av 2018 til 11.517 mill. kr ved utgangen av 2019, dvs. en avsetning i det forsikringstekniske regnskapet med 646 mill. kr. Gjennomsnittlig garantert rente ved utgangen av 2019 er 2,49 %.

I brutto premiereserve inngår erstatningsavsetningen med 150 mill. kr. Erstatningsavsetningen, som er redusert med 50 mill. kr fra 2018, gjelder påløpte, ikke rapporterte erstatninger og rapporterte, ikke oppgjorte erstatninger. Administrasjonsreserven inngår også i brutto premiereserve med 331,1 mill. kr, lik 3,0 % av premiereserven, dvs. samme prosentvise nivå som ved utgangen av 2018. Administrasjonsreserve på 3,0 % av premiereserven vurderes å være tilstrekkelig. Administrasjonsreserven er ment å dekke administrasjonskostnader i pensjonskassens restlevetid dersom kassen skulle avvikles.

3.1.4 Premiefond

Pr. 31.12.2019 er totalt premiefond på 225 mill. kr, en netto økning på 42 mill. kr i løpet av året. Trondheim kommunes andel av premiefondet er 209 mill.kr, resten tilhører øvrige arbeidsgivere.

3.2 Avkastningsresultat

Avkastningsresultatet er forskjellen mellom den bokførte avkastningen og den årlige rentegarantien til medlemmene. Avkastningsresultatet i 2019 er på 151,3 mill. kr, dvs. en høyere realisert avkastning enn den gjennomsnittlige årlige rentegarantien på 2,51 %. Avkastningsresultatet fratrukket andel til premiefondet og risikoutjevningfondet overføres til tilleggsavsetningene med 144,1 mill. kr. Etter disponering av årets resultat utgjør kursreguleringsfondet ca. 10,0 % av premiereserven, og tilleggsavsetningene utgjør omlag 2,5 års rentegaranti.

3.2.1 Kapitalforvaltningen

Formålet med kapitalforvaltningen er å sørge for at pensjonskassens eiendeler investeres slik at det oppnås best mulig avkastning innenfor forsvarlige rammer og innenfor det til enhver tid gjeldende regelverk.

Valg av overordnet strategi vil normalt være avgjørende for avkastningsresultatene sett over en lengre periode. Dette gjelder spesielt fordelingen mellom rentepapirer og aksjer, som i stor grad avledes av størrelsen på den ansvarlige kapitalen. På linje med andre kommunale pensjonskasser har TKP holdt en moderat risikoprofil. I løpet av 2019 økte TKP aksjeandelen (inkl. private equity) til om lag 23 %. TKP har hatt følgende fordeling på aktivaklasser ved utgangen av de to siste årene:

Aktivklasse	2019	2018
Bankinnskudd	4,3 %	3,9 %
Omløpsobligasjoner	41,4 %	43,0 %
Obligasjoner til amortisert kost	19,8 %	21,1 %
Eiendom	10,6 %	10,4 %
Aksjer	20,2 %	18,1 %
Alternative plasseringer (hedgefond og private equity)	3,8 %	3,5 %
Totalt	100 %	100 %

TKPs verdijusterte kapitalavkastning for 2019 ble 7,07 %, mot 1,42 % i 2018. Etter avsetning til kursreguleringsfondet med 458,0 mill. kr. utgjør den bokførte kapitalavkastningen 3,66 %. Siden kunde- og selskapsmidlene er under felles forvaltning er avkastningen identisk i begge porteføljene. Sett i lys av de nevnte markeds- og rammebetingelser er det styrets oppfatning at resultatet i 2019 er tilfredsstillende.

Fordelt på aktivaklassene var verdijustert avkastning i pensjonskassen de to siste årene:

Aktivaklasse	2019	2018
Bankinnskudd	2,0 %	1,4 %
Omløpsobligasjoner	2,6 %	1,3 %
Obligasjoner til amortisert kost	3,9 %	4,0 %
Eiendom	7,3 %	7,4 %
Aksjer	23,9 %	-6,4 %
Alternative plasseringer (hedgefond og private equity)	13,0 %	4,4 %
Totalt	7,1 %	1,4 %

TKP har fastsatt et eget etisk regelverk, som både omhandler generelle ESG-kriterier og negative screeningkriterier tilsvarende retningslinjene til Statens Pensjonsfond Utland.

3.2.2 Tilførsel av egenkapital

Vedtaket i Trondheim bystyre i 2016 om årlig egenkapitaltilførsel ble fulgt opp også i 2019 ved at TKP ble tilført 32,6 mill. kr i ny egenkapital tilsvarende 0,3 % av premiereserven ved utgangen av 2018. Trondheim bystyres vedtak 31. august 2017 om en dynamisk rentegarantipremie medfører at renterisikoen på forpliktelsene i det vesentligste er overført til kommunen ved lavere lange markedsrenter enn den årlige rentegarantien. Pensjonskassen legger derfor til grunn at den ansvarlige kapitalen hovedsakelig kan forbeholdes markedsrisiko knyttet til plasseringene i verdipapirmarkedet. Dagens soliditet er akseptabel, og det tas sikte på å opprettholde dagens risikonivå, først og fremst gjennom å opprettholde en aksjeandel på om lag 23 %.

3.2.3 Finansiell risiko

Den finansielle risiko i pensjonskassen er hovedsakelig evnen til å innfri den årlige avkastningsgarantien på kort og lang sikt. Dette stiller krav til at kapitalen investeres i ulike verdipapirer og andre eiendeler med akseptabel avkastning til akseptabel risiko, samtidig som pensjonskassen må utforme og utøve sin risikostyring innenfor de rammer som følger av lovgivning og øvrig regelverk.

Sammensetningen av de finansielle eiendelene følger av pensjonskassens kapitalforvaltningsstrategi. Strategien etablerer retningslinjer for sammensetningen av finansielle eiendeler gjennom prinsipper og rammer for pensjonskassens risikostyring. Målet med risikostyringen er å opprettholde en god risikobærende evne og fortløpende avpasse den finansielle risiko til pensjonskassens soliditet. Sett i lys av at pensjonskassen følger en moderat risikoprofil, og med de gitte markeds- og rammebetingelser, har pensjonskassen hittil skapt tilfredsstillende avkastning.

TKPs styre gjennomgår årlig strategien for kapitalforvaltningen. De interne rammer og retningslinjer omfatter fordeling på aktivaklasser og sektorer, med sikte på en hensiktsmessig spredning. De hovedtypene av verdipapirer, aktivaklasser, som kan være aktuelle å plassere TKPs kapital i, er utsatt for finansiell risiko. Strategien søker å utnytte at aktivaklassene normalt svinger i utakt, slik at det kan oppnås høyere totalavkastning til begrenset risiko.

Spesielt viktig for TKP er den markedsrisiko vi eksponerer oss for. Markedsrisiko er knyttet til risikoen for at pensjonskassens verdier reduseres som følge av en uventet og ugunstig markedsbevegelse. Kapitalforvaltningsstrategien, og derigjennom markedsrisikoen, er tilpasset den risikotoleransen TKP har. Forvaltningskapitalen er inndelt i kollektivporteføljen (kundernes pensjonsmidler) og selskapsporteføljen (pensjonskassens egne midler), men midlene er under felles forvaltning.

3.2.4 Risikostyring og solvenskapitaldekning

Evnen til å ta større risiko avhenger av tilstrekkelig ansvarlig kapital til å møte de kraftigere svingningene som normalt inntreffer i markeder og aktivaklasser med noe høyere risiko. Det ble innført et nytt bindende kapitalkrav for pensjonskasser fra 1. januar 2019. De kvantitative plasseringsbegrensningene i kapittel 4 i forskrift om pensjonsforetak ble opphevet fra samme tidspunkt.

TKP foretar beregninger av solvenskapitaldekningen i samsvar med det forenklede solvenskapitalkravet. TKPs soliditetskapital er relativt god ved utgangen av 2019, og gir akseptabel handlefrihet i kapitalforvaltningen. TKPs soliditetskapital ved utgangen av de to siste årene er:

Solvenskapitaldekning	2019	2018
Markedsrisiko	2 334	1 901
Livsforsikringsrisiko	661	657
Motpartsrisiko	17	13
Diversifiseringseffekter	-427	-406
Kapitalkrav før operasjonell risiko	2 585	2 165
Operasjonell risiko	57	52
Justering utsatt skatt	-396	-332
Forenklet solvenskapitalkrav	2 246	1 885
Ansvarlig kapital	4 008	3 275
Solvenskapitaldekning	178 %	174 %

Solvenskapitaldekningen har økt fra 174 % til 178 % i løpet av 2019, og er i samsvar med målsettingen i kapitalforvaltningsstrategien.

Solvensmarginkapitalen har økt noe i 2019 pga. økt opptjent egenkapital og kapitaltilførsel fra kommunen. Solvensmarginkravet har også økt pga. vekst i premiereserven. Solvensmargindekningen utgjør 360 % ved utgangen av 2019 mot 344 % ved forrige årsskifte.

3.2.5 Kontantstrøm

Netto kontantstrøm fra drift av pensjonsvirksomheten i 2019 utgjorde 430 mill. kr, kontantstrømmene fra finansielle eiendeler er -397 mill. kr., og kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter 28 mill. kr. Bankinnskudd økte fra 532 mill. kr. til 593 mill. kr. ved utgangen av året.

3.3 Administrasjonsresultat

Administrasjonsresultatet er årets administrasjonsinntekter (0,87 prosentpoeng av totalpremien) fratrukket andel til administrasjonsreserve og årets kostnader. Administrasjonsresultatet i 2019 er på 9,5 mill. kr (mot 10,0 mill. kr i 2018).

TKPs totale administrasjons- og driftskostnader er på 32,7 mill. kr. i 2019. Administrasjons- og driftskostnadene utgjør 0,22 % av total forvaltningskapital ved siste årsskifte, dvs. at de er på om lag samme nivå som de senere år.

4. Personal og miljø

TKP har 14 fast ansatte medarbeidere, hvorav 1 har arbeidet fra 1. mai 2019. Antall årsverk ved utgangen av 2019 er 13,8. Av 14 ansatte er 7 menn (50 %). I TKPs styre for 4-årsperioden 2019-23, er kvinneandelen på 43 %. Pensjonskassen tilstreber likestilling. TKP er medlem av Kommunenes Sentralforbunds arbeidsgivervirksomhet for bedrifter.

Sykefraværet i 2019 har i alt vært på 79 dager, tilsvarende ca. 2,5 % av total arbeidstid, mot 8,4 % i 2018. Det har i 2019 ikke vært skader eller ulykker av noen art på arbeidsplassen. Pensjonskassen tilstreber et godt arbeidsmiljø. TKP leier kontorlokaler av god standard i Trondheim sentrum.

Pensjonskassens virksomhet er av en slik art at det ikke forurenses det ytre miljø.

5. Andre forhold

Som det fremgår av redegjørelsen om fremtidsutsikter, så har starten av 2020 blitt svært preget av den økonomiske uro som blant annet koronapandemien har forårsaket. Selv etter den senere tids fall i aksjemarkedene og betydelig økt kredittpåslag på rentepapirer har TKP fortsatt en tilfredsstillende solvenskapitaldekning. Styret anser at grunnlaget for fortsatt drift er til stede. Dette er derfor lagt til grunn for det regnskapet som er avlagt. TKPs opplegg for internkontroll innebærer årlig kartlegging av risikoforhold, og ut fra dette legges det opp relevante tiltak og rutiner for de ulike områdene.

TKP har avtale med Ernst & Young AS som internrevisor. Internrevisjon foretar uavhengige vurderinger og testing av vesentlige finansielle, forsikringsmessige og operasjonelle risikoer med hensyn til tilfredsstillende styring og kontroll. Resultatet med eventuelle anbefalinger om nødvendige tiltak fremlegges for ledelsen og styret.

TKP har avtale om aktuatjeneste med KLP Forsikringservice AS, Oslo. KPMG AS er valgt av Trondheim bystyre som ekstern revisor. TKP er medlem av Pensjonskasseforeningen.

6. Disponering av årets resultat

Årets totalresultat utgjør 121,7 mill. kr, og overføres til opptjent egenkapital.

7. Fremtidsutsikter

Ved avleggelsen av regnskapet for 2019 har styret hatt fokus på å styrke pensjonskassens ansvarlige kapital. Styret vurderer pensjonskassens risikobærende evne til å være tilstrekkelig til å forvalte pensjonskassens midler innenfor den vedtatte strategi. Styret vil fortsatt ha fokus på styrking av soliditet for å oppnå en risikoevne på linje med andre kommunale pensjonskasser. Styret er fornøyd med at TKP yter sine kunder et kvalitativt godt tilbud, og at administrasjonen kontinuerlig arbeider med dette som mål. Styret takker alle medarbeidere for god innsats i 2019.

Styret er opptatt av at kapitalforvaltningen fortsatt skal være preget av en moderat risikoprofil. Aktivasammensetningen, og spesielt aksjeksponeringen, må til enhver tid være innrettet slik at en både får god avkastning i stigende aksjemarkeder og samtidig har tilstrekkelig sikkerhetsmargin til å tåle betydelige fall i aksjekursene.

Ny pensjonsløsning for offentlig sektor ble innført med virkning fra 1. januar 2020. Den nye alderspensjonen blir en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til folketrygden. Ordningen vil gjelde for de som er født i 1963 eller senere. Det er besluttet en rekke overgangsbestemmelser for å sikre verdiene av opptjeningen i tidligere pensjonsordning, og det vil bli krevende for pensjonsleverandørene å utvikle systemløsninger for å håndtere disse. TKP vil innta en sentral rolle i arbeidet med å etablere gode systemløsninger for pensjonskassene.

Det første kvartalet i 2020 har vært sterkt preget av utbruddet av koronaepidemien, som har utviklet seg til en pandemi. Situasjonen har ført til at myndighetene i mange land har innført strenge tiltak for å begrense spredning av koronaviruset. Dette igjen har gitt enorme konsekvenser for verdensøkonomien. Aksjemarkedene har hatt sin største nedgang siden finanskrisen, og også i rente- og valutamarkedene er det svært volatile og uforutsigbare tilstander.

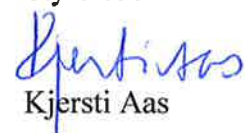
TKPs styre har fulgt en strategi hvor kassen skal være i stand til å tåle denne situasjonen uten å måtte selge verdipapirer på lave nivåer. Så langt har denne strategien stått seg godt, og kassen har tålt både verdifall og volatilitet hittil i 2020. Styret og administrasjonen i TKP følger utviklingen i verdipapirmarkedene spesielt tett, med hyppige telefonmøter, slik at det raskt kan iverksettes tiltak dersom dette skulle bli nødvendig eller hensiktsmessig.

Trondheim, 27.03.2020

Styret i Trondheim kommunale pensjonskasse.



Ida Espolin Johnson
Styreleder



Kjersti Aas



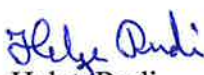
Roger Mogseth



Ragnar Torvik
Nestleder



Ferhat Güven



Helge Rudi
Adm. direktør



Svein Sivertsen



Sonia Tangen

RESULTATREGNSKAP (1 000 kr)

Note		TEKNISK REGNSKAP	2019	2018
	1.	Premieinntekter		
20		1.1. Forfalte premier, brutto	1 000 803	917 417
		1.2. Avgitte gjenforsikringspremier	(196)	(200)
16		1.3. Overføring av premiereserve fra andre forsikringselskaper	4 722	0
		Sum premieinntekter for egen regning	1 005 329	917 217
	2.	Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		
		2.1. Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak mv.	0	0
		2.2. Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	289 077	246 036
23		2.3. Netto driftsinntekt fra eiendom	18 545	18 040
		2.4. Verdiendringer på investeringer	454 174	(52 971)
		2.5. Realisert gevinst og tap på investeringer	133 513	(39 797)
1		Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	895 310	171 308
	4.	Andre forsikringsrelaterte inntekter	0	0
	5.	Pensjoner mv.		
		5.1. Utbetalte pensjoner mv.		
7		5.1.1. Brutto	(484 545)	(461 459)
16		5.3. Overføring av premiereserve og tilleggsavsetninger til andre	0	0
		Sum pensjoner mv.	(484 545)	(461 459)
8	6.	Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		
		6.1. Endring i premiereserve:		
		6.1.1. (Til)/fra premiereserve, brutto	(645 930)	(580 227)
		6.1.2. Endring i gjenforsikringsandel av premiereserven	0	0
15,16		6.2. Endring i tilleggsavsetninger	(144 585)	53 298
15		6.3. Endring i kursreguleringsfond	(458 034)	50 263
		6.4. Endring i premiefond	(3 057)	(2 368)
16		6.6. Overføring av tilleggsavsetninger fra andre	489	0
		Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	(1 251 118)	(479 035)
	8.	Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser		
15		8.1. Overskudd på avkastningsresultatet	(2 537)	0
15		8.2. Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	(99 871)	(43 952)
		Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	(102 408)	(43 952)
11,12	9.	Forsikringsrelaterte driftskostnader		
		9.1. Forvaltningskostnader	(7 469)	(7 552)
13		9.2. Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	(24 478)	(25 445)
15		Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	(31 947)	(32 997)
	10.	Andre forsikringsrelaterte kostnader		
		Forsikringsrelaterte rentekostnader	(4)	(17)
15	11.	Resultat av teknisk regnskap	30 617	71 065

RESULTATREGNSKAP (1 000 kr)

Note	IKKE-TEKNISK REGNSKAP	2019	2018
	12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		
	12.1. Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak mv.	0	0
	12.2. Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	30 204	25 497
23	12.3. Netto driftsinntekt fra eiendom	1 938	1 870
	12.4. Verdiendringer på investeringer	47 454	(5 489)
	12.5. Realisert gevinst og tap på investeringer	13 950	(4 124)
1	Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	93 546	17 753
	14. Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		
11,12	14.1. Forvaltningskostnader	(780)	(783)
13,28	14.2. Andre kostnader (formuesskatt og renter ansvarlig lån)	(5 430)	(5 793)
	Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen	(6 210)	(6 575)
	15. Resultat av ikke-teknisk regnskap	87 336	11 178
	16. Resultat før skattekostnader	117 953	82 243
14	17. Skattekostnader	0	0
	18. Resultat før andre resultatkomponenter	117 953	82 243
	19. Andre resultatkomponenter		
11	19.1.2. Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger for ansatte	3 751	2 937
	20. TOTALRESULTAT	121 704	85 180
	Disponering:		
	(Til) risikoutjevningfond	(4 625)	(45 529)
	(Til) opptjent egenkapital	(75 104)	(44 777)
	(Til)/fra opptjent egenkapital - urealiserte kursgevinster på verdipapirer	(41 975)	5 126
	Sum disponeringer	(121 704)	(85 180)

BALANSE PR. 31. DESEMBER (1 000 kr)

Note	EIENDELER	2019	2018
	EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN		
	2. Investeringer		
	2.1 Bygninger og andre faste eiendommer		
23	Investeringseiendommer	31 991	31 724
	2.2 Datterforetak, tilknyttede foretak mv.		
	Fordringer på tilknyttede foretak	0	0
	2.3 Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		
24	Investeringer som holdes til forfall	184 146	190 757
26	Utlån og fordringer	100 873	87 216
	2.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		
4	Aksjer og andeler	461 121	390 272
5, 25	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	596 883	568 002
3	Utlån og fordringer	56 125	50 815
27	Finansielle derivater	2 480	0
	Sum investeringer	1 433 619	1 318 786
	3. Fordringer		
2	3.1 Fordringer knyttet til premieinntekter	419	1 112
3	3.2 Andre fordringer	6 515	0
	Sum fordringer	6 934	1 112
	4. Andre eiendeler		
	4.2 Kasse, bank		0
	Sum andre eiendeler	0	0
	Sum eiendeler i selskapsporteføljen	1 440 553	1 319 898
	EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE		
	6. Investeringer i kollektivporteføljen		
	6.1 Bygninger og andre faste eiendommer		
23	Investeringseiendommer	306 181	300 469
	6.2 Datterforetak, tilknyttede foretak mv.		
	Fordringer på tilknyttet foretak	0	0
	6.3 Finansielle eiendeler som måles til til amortisert kost		
24	Investeringer som holdes til forfall	1 762 430	1 806 694
2, 26	Utlån og fordringer	969 441	836 572
	6.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		
4	Aksjer og andeler	4 413 305	3 696 344
5, 25	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	5 712 664	5 379 663
3	Utlån og fordringer	599 517	481 283
27	Finansielle derivater	23 740	0
	Sum investeringer i kollektivporteføljen	13 787 279	12 501 025
	Sum eiendeler i kundeporteføljene	13 787 279	12 501 025
	SUM EIENDELER	15 227 832	13 820 923

Note	EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER	2019	2018
10, 30	10. Innskutt egenkapital		
	Innskutt egenkapital	1 200 200	1 167 600
	Sum innskutt egenkapital	1 200 200	1 167 600
	11. Opptjent egenkapital		
	11.1. Risikoutjevningfond	130 991	126 366
	11.2. Annen opptjent egenkapital		
	Annen opptjent egenkapital	26 392	(48 713)
	Urealiserte gevinster på verdipapirer	114 639	72 665
	Sum opptjent egenkapital	272 022	150 318
	12. Ansvarlig lånekapital mv.		
28	12.1. Evigvarende ansvarlig lånekapital	100 575	100 575
	Sum ansvarlig lånekapital mv.	100 575	100 575
8, 9	13. Forsikringsforpliktelser - kontraktsfaste forpliktelser		
19	13.1. Premiereserve	11 516 917	10 870 987
	13.2. Tilleggsavsetninger	742 873	598 288
	13.3. Kursreguleringsfond	1 146 259	688 224
	13.5. Premiefond	225 231	183 101
	Sum forsikringsforpliktelser - kontraktsfaste forpliktelser	13 631 280	12 340 600
	15. Avsetninger for forpliktelser		
11	15.1. Pensjonsforpliktelser og lignende	7 134	12 915
13,14	15.2. Forpliktelser ved skatt	1 800	1 800
	Sum avsetninger for forpliktelser	8 934	14 715
	16. Forpliktelser		
27	16.1. Finansielle derivater	0	32 976
6	16.3. Andre forpliktelser	14 821	14 139
	Sum forpliktelser	14 821	47 115
	SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER	15 227 832	13 820 923
17, 26	POSTER UTENOM BALANSEN		


Trondheim, 27.03.2020

Styret i Trondheim kommunale pensjonskasse.


Ida Espolin Johnson
Styreleder


Ragnar Torvik
Nestleder


Svein Sivertsen


Kjersti Aas


Ferhat Güven


Sonia Tangen


Roger Mogseth


Helge Rudi
Adm. direktør

KONTANTSTRØMOPPSTILLING (1 000 kr)

KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER:	2019	2018
Innbetalte premier/premiefondsmidler	944 649	902 791
Utbetalte pensjoner	(484 315)	(461 685)
Innbetalinger ved flytting	5 253	0
Utbetalinger ved flytting	0	0
Utbetalinger til andre leverandører av varer og tjenester, skatter	(16 891)	(17 110)
Utbetalinger til ansatte, arbeidsgiveravgift m.v.	(18 923)	(18 559)
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	429 773	405 436
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIELLE EIENDELER:	2019	2018
Innbetaling ved salg av aksjer og andeler	742 873	555 394
Utbetaling ved kjøp av aksjer og andeler	(991 898)	(1 455 643)
Innbetaling ved innfrielse og salg av obligasjoner, sertifikater m.v.	2 160 310	2 282 495
Utbetaling ved kjøp av obligasjoner, sertifikater m.v.	(2 579 897)	(1 991 901)
Utbetaling ved realisasjon av finansielle derivater	(56 140)	(9 741)
Innbetalinger fra bygninger	20 483	19 910
Innbetaling av renter	246 852	211 419
Innbetaling av utbytte	60 428	46 786
Netto kontantstrøm fra finansielle eiendeler	(396 989)	(341 283)
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER:	2019	2018
Utbetaling av renter på ansvarlig lånekapital	(4 200)	(4 200)
Innbetaling av kjernekapitalinnskudd	32 600	30 900
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	28 400	26 700
Netto endring i kasse og bank	61 184	90 853
Beholdning kasse og bank pr. 01.01.	532 099	441 246
Beholdning av bankinnskudd, kontanter og lignende pr. 31.12.	593 283	532 099

OPPSTILLING OVER ENDRINGER I EGENKAPITAL (1 000 kr)

	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital			Total egenkapital *
		Risikoutjevsningsfond	Annen	Urealiserte gevinster	
Egenkapital 31.12.2017	1 136 700	80 837	(93 489)	77 791	1 201 839
Kjernekapitalinnskudd 2018	30 900	0	0	0	30 900
Årets resultat 2018	0	45 529	44 777	(5 126)	85 180
Egenkapital 31.12.2018	1 167 600	126 366	(48 713)	72 665	1 317 918
Kjernekapitalinnskudd 2019	32 600	0	0	0	32 600
Årets resultat 2019	0	4 625	75 104	41 975	121 704
Egenkapital 31.12.2019	1 200 200	130 991	26 392	114 639	1 472 222

* Inkl. risikoutjevsningsfond som er bundne midler

NOTER TIL REGNSKAPET

Regnskapsprinsipper

Nedenfor redegjøres det for de rammeverk, regnskapsprinsipper, oppstillinger og opplysninger som har vært anvendt ved fastsettelsen av pensjonskassens årsregnskap for 2019. Det bekreftes at disse ikke i noen tilfeller er vurdert å være uforenlige med regnskapslovens overordnede kvalitative krav til rettvise bilde.

Rammeverk

Pensjonskassen utarbeider sitt årsregnskap i samsvar med regnskapsloven, med de tillegg og unntak som følger av årsregnskapsforskriften for pensjonsforetak (FOR 2011-12-20 nr 1457). Årsregnskapsforskriften er tilpasset de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS), herunder regler for innregning, måling og noteopplysninger. Ettersom pensjonskassen ikke inngår i et IFRS-konsern har pensjonskassen en utvidet adgang til å fravike måle- og innregningsregler i IFRS, jf årsregnskapsforskriften for pensjonsforetak § 3-1.

De sentrale IFRS-standardene som er gjeldende for pensjonskassen er:

- IAS 19: Ytelser til ansatte
- IAS 39: Finansielle instrumenter – innregning og måling
- IAS 40: Investeringsseiendom
- IFRS 13: Måling av virkelig verdi

Oppstillingsplan og innhold i resultat og balanse

Teknisk regnskap viser hvordan årets virksomhet fremstår basert på kontraktene med forsikringstakerne/kundene, herunder forhåndsutskrevede premier og avkastningsgaranti. I denne delen inngår således elementene som danner avkastningsresultat, risikoresultat og administrasjonsresultat, samt den tilordningen/dekningen av disse, som kreves og/eller kan velges, overfor kundene. Ikke-teknisk resultat viser i hovedsak avkastningen på og kostnadene med forvaltningen av pensjonskassens midler, dvs. selskapsporteføljen.

I et produkt som kollektiv ytelsespensjon er prinsippene for tilordning følgende: Positivt avkastningsresultat (bokført avkastning utover 2,51 %) går til kundene. Likeså går positivt risikoresultat etter eventuelt tilføring til risikoutjevningfond (maks. 50 %), til kundene. Administrasjonsresultatet, samt negativt risikoresultat som ikke dekkes av risikoutjevningfond, og negativt avkastningsresultat (etter eventuell oppløsning av kursreguleringsfond) som ikke dekkes av tilleggsavsetninger, tilfaller/dekkes i sin helhet av pensjonskassen. Sammen med rentegarantipremie, avkastning på selskapsporteføljen og skatt mv., utgjør sistnevnte tilordninger regnskapets totalresultat.

Forsikringsvirksomhetsloven medfører videre at pensjonskassens aktiva allokteres til kundeportefølje og selskapsportefølje, og balansen er oppdelt i eiendeler til kunder og eiendeler til pensjonskassen.

Forvaltning av finansaktiva

Pensjonskassen har funnet det praktisk og hensiktsmessig å forvalte kundemidlene og selskapsmidlene i en og samme finansportefølje. Avkastningen på denne fellesporteføljen er fordelt på de to etter den forholdsmessige andel mellom forsikringstekniske avsetninger (kollektivporteføljen) og pensjonskassens egenkapital (selskapsporteføljen). Beregningene gjøres kvartalsvis for å sikre at kapitalbevegelser og bevegelser i forsikringstekniske avsetninger ved flytting blir hensyntatt i fordeling av avkastning.

Pensjonskassen har tatt i bruk finansielle derivater i kapitalforvaltningen. Finansielle derivater benyttes utelukkende for å redusere/avdekke valutarisiko, jfr. forskrift om pensjonsforetak § 22.

Finansielle eiendeler

Årsregnskapsforskriftens § 3-3 spesifiserer at finansielle instrumenter skal måles og innregnes i samsvar med IAS 39. I overensstemmelse med IAS 39 - Finansielle instrumenter: Innregning og måling, klassifiseres finansielle eiendeler i følgende kategorier:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet
- Investeringer som holdes til forfall
- Utlån og fordringer
- Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet

En finansiell eiendel til virkelig verdi over resultatet er en finansiell eiendel som enten:

1. Er klassifisert som holdt for omsetning eller,
2. Ved førstegangsinnregning er øremerket av foretaket til virkelig verdi over resultatet

Med mindre en finansiell eiendel er et derivat stiller IAS 39.9 visse krav for å kunne klassifisere en finansiell eiendel som holdt for omsetning ("trading"). Pensjonskassen har vurdert dette slik at dagens handel med verdipapirer ikke utgjør "trading" slik IAS 39.9 definerer begrepet.

IAS 39.9 åpner for regnskapsføring av en finansiell eiendel til virkelig verdi over resultatet dersom den finansielle eiendel, når den førstegangsinnregnes, øremerkes av foretaket til virkelig verdi over resultatet ("fair value option").

Pensjonskassen ønsker å vurdere alle finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet i samsvar med virkelig verdi opsjonen dersom det ikke ved innregning er besluttet noe annet. IAS 39.9 angir vilkårene for anvendelse av virkelig verdi opsjonen. Det sentrale grunnlag for anvendelse av virkelig verdi opsjonen er at en gruppe finansielle eiendeler, finansielle forpliktelser eller begge deler forvaltes på grunnlag av virkelig verdi og at inntjeningen vurderes etter samme prinsipp. Dette må også være i samsvar med en dokumentert kapitalforvaltningsstrategi og at informasjon internt og mellom nøkkelpersoner gis på dette grunnlag.

Pensjonskassen har utarbeidet en kapitalforvaltningsstrategi i samsvar med kravene i forskrift om pensjonsforetak. Porteføljen av verdipapirer forvaltes i samsvar med denne strategien og rapportering skjer til virkelig verdi gjennom rapportering av verdijustert avkastning. Videre rapporteres jevnlig porteføljens utvikling målt mot bufferkapital. Internt skjer den løpende oppfølging av verdipapirplasseringer basert på utvikling i virkelig verdi, og det er her et nært samarbeid mellom ledelsen og styret. I regnskapsføringen av finansielle eiendeler er det dermed lagt til grunn at vilkårene for anvendelse av virkelig verdi opsjonen er til stede.

Investeringer som holdes til forfall

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer og bestemt innløsningsdato hvor pensjonskassen har intensjon om og evne til å holde investeringen til forfall, er klassifisert som investeringer holdt til forfall. Slike investeringer regnskapsføres til amortisert kost basert på effektiv rentemetoden. Nedskrivning av investeringer som holdes til forfall gjennomføres over resultatet dersom det foreligger vesentlig eller varig verdifall.

I samsvar med behovet for mest mulig stabilt avkastningselement, består en vesentlig del av pensjonskassens investeringsportefølje av finansielle instrumenter (obligasjoner) med en fastsatt og langvarig kontantstrøm. Denne delen har pensjonskassen en positiv intensjon og evne til å holde til forfall, og er således kategorisert som Hold-til-forfall. Disse papirene vurderes til anskaffelseskost med tillegg/fradrag for over-/underkurs. Over-/underkursen amortiseres over resterende løpetid, eller eventuelt til første rentereguleringstidspunkt, etter effektiv rentemetode. Over-/underkurs resultatføres som verdiendringer på investeringer.

Utlån og fordringer (herunder obligasjoner med pant til amortisert kost)

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer som ikke er notert i et aktivt marked, er klassifisert som utlån og fordringer - med unntak av instrumenter som pensjonskassen har klassifisert til virkelig verdi over resultatet eller tilgjengelig for salg. Finansielle eiendeler klassifisert som lån og fordringer skal etter førstegangsinnregning måles til amortisert kost ved hjelp av en effektiv rentemetode.

Pensjonskassen har fra og med 2017 investert i obligasjoner med pant. Obligasjonene er kategorisert som utlån og fordringer siden de ikke handles i et aktivt marked. Disse papirene vurderes til anskaffelseskost med tillegg/fradrag for over-/underkurs. Over-/underkursen amortiseres over resterende løpetid, eller eventuelt til første rentereguleringstidspunkt, etter effektiv rentemetode. Over-/underkurs resultatføres som verdiendringer på investeringer.

Nedskrivning av utlån og fordringer gjennomføres over resultatet dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall. Eksempler på objektive indikasjoner kan være:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
- Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin

Premiefordringer og andre fordringer (herunder bankplasseringer) er balanseført til pålydende. Fordringene er vurdert ikke å være tapsutsatt.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er finansielle eiendeler som er øremerket som tilgjengelig for salg eller som ikke er klassifisert som a) utlån og fordringer, b) investeringer som holdes til forfall, eller c) finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet.

Utgangspunktet etter IAS 39 er at finansielle eiendeler tilgjengelig for salg verdimåles til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes i andre resultatkomponenter, jf årsregnskapsforskriftens oppstillingsplan.

Pensjonskassen har ikke klassifisert finansielle eiendeler som tilgjengelig for salg.

Forsikringsmessige avsetninger

Premiereserven er den forsikringstekniske kontantverdien av pensjonsrettigheter opptjent på beregningstidspunktet. Beregningen foretas av pensjonskassens aktuar.

For dødelighet og sivilstandselementer er benyttet det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget K2013 fastsatt av Finanstilsynet med utgangspunkt i en utredning fra Finans Norge. I overensstemmelse med regulatoriske krav er minst 20 % av oppreserveringen fra det tidligere beregningsgrunnlaget K2005 til K2013 dekket av pensjonskassens egenkapital, og resten er dekket av individualisert rente- og risikooverskudd fra 2012 og 2013 samt risikoutjevningfondet. Fra 1. januar 2015 benyttes uføretariffen (KFSU2015) basert på uføreefaringene i årene 2011-2013 i pensjonskasser med KLP Forsikringsservice som aktuar.

I premiereserven er det inkludert avsetning for administrasjonsreserve. Denne utgjorde i perioden 2004 til 2007 4 % av netto premiereserve. Fra og med 2008 til og med 2013 ble det ikke avsatt for vedlikehold av administrasjonsreserven, slik at reserven ved utgangen av 2013 hadde falt til ca. 2,4 % av premiereserven. Fra og med 2014 er det på nytt foretatt vedlikehold av administrasjonsreserven slik at reserven fra og med utgangen av 2018 utgjør 3,0 % av premiereserven.

Det er foretatt en egen erstatningsavsetning for intrufne forsikringstilfeller som ennå ikke er oppgjort (inkl. karensavsetning for uførerisiko), såkalte IBNR/RBNS-avsetninger. Avsetningen har fra og med 2004 til og med 2010 tilsvart 1 % av premiereserven. Fra og med 2011 er erstatningsavsetningen beregnet ut fra ett års sum risikopremie for uføre og premiefritak, og utgjorde i overkant av 1,1 % av brutto premiereserve ved utgangen av 2013. I erstatningsreserven fra utgangen av 2014 er det tatt hensyn til at ny uføreordning fra 1.1.2015 innebærer en vesentlig reduksjon i uføreforpliktelsene for offentlig tjenstepensjon. Erstatningsreserven var således 0,6 % av brutto premiereserve ved utgangen av 2014 og 2015. Samlet IBNR/RBNS-avsetning ved utgangen av 2016 utgjorde om lag 1,1 % av premiereserven. Utfordringer med datakvaliteten har medført at forsikringstekniske avsetninger i 2015 og 2016 er foretatt på basis av en konservativ tilnærming, dvs. at det er tatt sikte på et ordinært risikoresultat tilnærmet lik null fremfor å forskuttere et risikooverskudd. For å unngå for lav samlet premiereserve, er erstatningsreserven økt betydelig i 2017. Erstatningsreserven ble opprettholdt med samme beløp i 2018, og redusert med 50 mill. kr i 2019. Avsetningen utgjør ved utgangen av 2019 omlag 1,4 % av premiereserven, og vurderes til å være tilstrekkelig.

Risikoutjevningfond

Dersom risikoresultatet er positivt, kan inntil 50 % av dette avsettes til risikoutjevningfondet. Dette fondet kan i senere år benyttes til dekning av negativt risikoresultat. Risikoutjevningfondet klassifiseres som egenkapital, men henføres til kollektivporteføljen.

Premier og refusjoner for avtalefestet pensjon (AFP)

Pensjonskassens styre fastsetter årlig den forsikringsteknisk beregnede premiesatsen i pensjonsordningen etter anbefaling fra ansvarshavende aktuar. Premien består av den såkalte normalpremien, premie for administrasjon samt tilskudd til "ikke-forsikringsbare ytelser" (avgang etter 85-års regelen, bruttogaranti m.v.) I tillegg fastsettes en premie for at pensjonskassen garanterer beregningsgrunnlagets gjennomsnittlige rentesats på 2,51 % i 2019 (rentegarantipremie). I premien inngår det videre reguleringskostnader knyttet til årets lønns- og G-økninger. Reguleringskostnadene a-konto faktureres medio regnskapsåret, og endelig avregning mot enhetene foretas neste år.

Avtalefestet pensjon (AFP) for personer mellom 62 og 65 år i henhold til Hovedtariffavtalen, er ikke noen forsikret ytelse. Pensjonskassen administrerer ordningen, og de respektive arbeidsgiverne refunderer løpende de faktiske uttellingene. Selv om alderspensjon/AFP etter fylte 65 år ytes i medhold av pensjonskassens vedtekter, har Finanstilsynet kommet til at heller ikke risikoen knyttet til denne er forsikringsbar. Arbeidsgiverne refunderer således alle faktiske utbetalinger til alderspensjon/AFP mellom 62 og 67 år.

Bruttopremier inntektsføres med de beløp som forfaller i året. Avgitt gjenforsikringspremie fremkommer som egen linje i resultatregnskapet.

Pensjonsforpliktelser egne ansatte

Pensjonskassens ansatte omfattes av pensjonskassens kollektive pensjonsordning på lik linje med andre medlemmer. Pensjonsordningen er ytelsesbasert i henhold til tariffavtalen i kommunal sektor. Den tilfredsstillende kravene i Lov om obligatorisk tjenestepensjon. Årets pensjonskostnad tilsvarer betalt arbeidsgiverpremie, korrigert for estimert endring i påløpt forpliktelse med fradrag for den tilordnede andel av TKPs totale forsikringsfond, beregnet etter IAS 19 om ytelser til ansatte. I den påløpte forpliktelsen inngår fremtidige AFP-utbetalinger. Det er videre gjort påslag for arbeidsgiveravgift til folketrygden.

Skatt

Pensjonskasser skattlegges etter samme regelverk som for gjensidige livsforsikringsselskaper, og dette medfører formuesskatt til stat på 0,15 % av ev. ligningsmessig nettoformue. Skattemessig resultat fremkommer etter at det tas hensyn til permanente og (endring i) midlertidige forskjeller mellom finans- og skatteregnskap. Etter innføring av den såkalte fritaksmodellen, gjeldende også for pensjonskasser, og som i hovedsak innebærer skattefritak for opptjente inntekter fra aksjevinster og –utbytte, men på den annen side ikke fradragsrett for aksjetap, oppstår de største permanente forskjellene her. Fra og med 2012 er fritaksmetoden opphevet for aksjer mv. som inngår i kollektivporteføljen. Fritaksmetoden gjelder fortsatt for aksjer mv. som inngår i selskapsporteføljen.

Fra og med 2018 er det innført nye skatteregler for pensjonskasser. Skattlegging av inntekter og kostnader knyttet til eiendeler i kollektivporteføljen skal foretas i samsvar med regnskapslovgivningen. Dette gjelder også investeringer i deltakerlignede selskaper. At skattlegging følger regnskap innebærer bl.a. at verdiendringer på finansielle omløpsmidler tilhørende kollektivporteføljen ikke lenger skal tilbakeføres for skatteformål. Pensjonsforetak vil fortsatt kunne fradragsføre avsetninger til kursreguleringsfond, men avsetninger til risikoutjevningfondet skal ikke lenger være fradragsberettiget. Inntekter og kostnader knyttet til selskapsporteføljen skal fortsatt skattlegges etter ordinære skatteregler. Risikoutjevningfondet ved utgangen av 2017 kan føres til en egen konto som kommer til beskatning senest ved virksomhetens opphør.

Valutaomregning av transaksjoner i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet. Markedsverdi for finansielle eiendeler og pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs.

Alle tallene i regnskap og noter er presentert i hele tusen kroner (TNOK) dersom ikke noe annet er angitt.

Note 1 – Kapitalavkastning

	2019	2018	2017	2016	2015
Resultatført totalavkastning	3,66 %	1,95 %	2,56 %	3,17 %	2,69 %
Verdijustert totalavkastning	7,07 %	1,42 %	4,88 %	3,55 %	4,02 %

TKP har felles forvaltning av kollektiv- og selskapsporteføljen. Avkastningen for kollektiv- og selskapsporteføljen er således identisk. Avkastningen er beregnet etter Modifisert Dietz. Verdijustert avkastning er eksklusive endringer i markedsverdi for investeringer til amortisert kost.

Note 2 – Fordringer på og investeringer i verdipapirer utstedt av foretak pensjonskassen er opprettet for

	Premiefordringer		Lån/verdipapirer	
	2019	2018	2019	2018
Trondheim kommune	1.904	5.796	0	51.121
Andre arbeidsgivere	2.522	5.852	0	0
Sum	4.426	11.648	0	51.121
Herav selskapsporteføljen	419	1.112	0	4.882
Herav kollektivporteføljen	4.007	10.535	0	46.239

Note 3 – Utlån og fordringer som måles til virkelig verdi

	Selskapsportefølje		Kollektivportefølje	
	2019	2018	2019	2018
Bank	56.125	50.815	537.158	481.283
Andre fordringer	0	0	62.359	0
Totalt	56.125	50.815	599.517	481.283

Andre fordringer er ikke mottatt oppgjør ved salg av aksjefond. Selskapsporteføljens andel (6.515) av samme oppgjør er presentert som andre fordringer i post 3.2.

Note 4 – Aksjer og andeler

Fellesportefølje	Kostpris	Balanseført verdi
Aksjer i norske selskaper – notert på Oslo Børs:		
Olav Thon Eiendomsselskap ASA	33.304	110.685
Aksjer og andeler i norske selskaper – unoterte:		
Pareto PE II IS/AS	300	990
DNB Private Equity III IS/AS	42.206	83.072
DNB Private Equity IV IS/AS	50.460	54.712
Argentum 2017 IS	21.043	28.210
Argentum 2018 AS	11.101	12.204
Argentum 2019 IS	12.168	12.168
NBNP 2 AS	2.564	2.552
Aksjer og andeler i utenlandske selskaper – unoterte:		
Saga IV	0	22.621
Saga III	0	5.368
Storebrand Emerging Private Equity Markets 2007 B-2	5.181	4.979

Profi Fastigheter IV AB	21.673	35.619
Saga VI	108.335	132.916
Saga VII	6.666	4.704
Storebrand International Private Equity X Ltd	14.256	20.568
Storebrand International Private Equity XI Ltd	19.103	32.464
Storebrand International Private Equity XII Ltd	18.030	29.846
Storebrand International Private Equity 13 Ltd	16.726	32.399
Storebrand International Private Equity 16 Ltd	17.500	21.893
Storebrand International Private Equity 17 Ltd	12.500	14.744
Storebrand International Private Equity 18 Ltd	5.000	4.139
Storebrand International Private Equity 19 Ltd	3.000	3.000
Andeler i eiendomsfond:		
Pareto Eiendomsfelleskap IS/AS	222.469	279.457
Pareto Eiendomsfelleskap II IS/AS	149.999	165.172
Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS/AS	160.923	185.396
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	258.424	278.143
DNB Scandinavian Property Fund IS/AS	150.000	166.659
Union Real Estate Fund IS/AS	187.199	199.109
Andeler i aksjefond:		
KLP AksjeGlobal Indeks I	92.570	215.880
KLP AksjeGlobal Indeks II	330.000	342.006
KLP AksjeGlobal Flerfaktor	65.000	63.858
KLP AksjeNorge Indeks I	100.677	192.740
Nordea Stabile Aksjer Global Etisk	100.940	219.742
Lancelot Camelot	66.651	162.268
Danske Invest Norske Aksjer Institusjonelle	105.380	115.663
Aberdeen Global Emerging Markets Equity	53.791	135.254
Landkreditt Utbytte	100.000	105.507
Egerton Global Eq H2N	88.000	110.643
Keel Longhorn (NOK)	50.364	66.626
Sector Global Equity Kernel	53.143	60.521
Pareto Aksje Norge	150.000	167.520
AKO Global L/O H2N CF 1	250.000	319.258
Nordea Stabile Aksjer Global	297.465	336.136
Nordea Stabile EM Aksjer Etisk	106.227	109.482
DnB Disruptive Oppurtunities	30.000	29.417
Andeler i hedgefond:		
Egerton Global Equity L/S	100.000	133.368
Keel Foghorn H2N Serie 1	40.106	44.749
Sum aksjer og andeler	3.730.445	4.874.426
Herav selskapsporteføljen		461.121
Herav kollektivporteføljen		4.413.305

Porteføljen er godt diversifisert, og er spredt på ulike aktivaklasser, forvaltere og regioner. Alle de seks eiendomsfondene spesifisert i tabellen ovenfor anses som eiendom i henhold til forskrift om pensjonsforetak. Det foretas verdivurderinger flere ganger i året av 2 eller 3 uavhengige takstfirmaer/meglerfirmaer.

Aberdeen Eiendomsfond Norge I eier 32 eiendommer i følgende segmenter: Kontor 60 %, handel 20 %, lager 13 %, annet 7 %. Geografisk fordeling: Oslo 55 %, Oslo-området 21 %, Trondheim 11 %, Bergen 8 %, Stavanger 1 % og andre 3 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 5,8 år.

Pareto Eiendomsfelleskap eier 24 eiendommer i følgende segmenter: Lager/logistikk 86 %, terminal/logistikk 14 %. Geografisk fordeling: Stor-Oslo 90 % og Østlandet for øvrig 10 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 9,0 år.

Pareto Eiendomsfelleskap II eier 16 eiendommer i følgende segmenter: Kontor 46 %, handel 23 %, offentlig 12 % og lager 19 %. Geografisk fordeling: Oslo 32 %, Romerike 39 % og for øvrig 29 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 12,2 år.

Storebrand Eiendomsfond Norge eier 17 eiendommer i følgende segmenter: Kontor 50 %, logistikk 30 %, handel 14 % og hotell 6 % Geografisk fordeling: Stor-Oslo 36 %, Østlandet for øvrig 45 % og Bergen og Stavanger til sammen 20 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 8,4 år.

DNB Scandinavian Property Fund eier 13 eiendommer i følgende segmenter: Kontor 67 %, handel 18 %, hotell 10 %, parkering/annet 5 %. Geografisk fordeling: Norge 92 % (herav Oslo 76%) og Sverige 8 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 6,4 år.

Union Core Real Estate Fund eier 8 eiendommer i segmentene: Kontor 42 %, undervisning 24 %, kombinasjon 9 %, handel 18 % og annet 7 %. Geografisk fordeling: Oslo 42 %, Stor-Oslo 28 %, Trondheim 9 %, Bergen 9 % og Stavanger 12 %. Gjennomsnittlig restløpetid på leiekontraktene er 10,0 år.

Utviklingen i verdi av andelene i eiendomsselskapene gjennom året har vært som følger:

	Inngående balanse	Tilgang/avgang i året	Verdiregulering i året	Utgående balanse
Aberdeen Eiendomsfond Norge I	178.654	0	6.742	185.396
Pareto Eiendomsfelleskap	271.757	0	7.700	279.457
Storebrand Eiendomsfond Norge	194.152	85.124	-1.133	278.143
DNB Scandinavian Property Fund	166.061	0	598	166.659
Union Core Real Estate Fund	138.232	52.209	8.668	199.109
Pareto Eiendomsfelleskap II	155.526	0	9.645	165.171
Sum	1.104.382	137.333	32.220	1.273.935

Note 5 - Ansvarlig lånekapital i andre foretak

Fellesportefølje	Balansført verdi	
	2019	2018
I datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	0	0
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi:		
Landkreditt Bank AS 18/28 FRN	23.307	22.748
Sparebank 1 Østlandet 18/28 FRN	25.290	24.708
Sum	48.597	47.456

Note 6 - Andre forpliktelser

	2019	2018
Skattetrekk pensjoner og ansatte	10.837	10.588
Arbeidsgiveravgift og finansskatt	879	1.048
Ferielønn og styrehonorar, påløpt	1.999	1.896
Annen kortsiktig gjeld	1.105	607
Mottatt forskuddsbetaling	0	0
Sum	14.821	14.139

Skattetrekksmidlene er bundet på egen bankkonto.

Note 7 - Pensjoner m.v.

	2019	2018
Utbetalt direkte til forsikrede medlemmer/pensjonister:		
Vedtektsbestemte ytelser:		
Alderspensjon inkl. AFP 65-66 år	313.189	292.664
Uførepensjon	89.353	94.549
Ektefellepensjon	40.592	40.318
Barnpensjon	1.861	1.816
	444.995	429.347
Førtids-/bevilgningspensjoner:		
AFP 62-64 år	31.670	31.617
Bevilgningspensjoner	62	222
	31.732	31.839
Sum utbetalt direkte til pensjonister	476.727	461.186
+ Utbetalte refusjonspensjoner i h.t. Overføringsavtalen:		
Alderspensjon	37.348	29.628
Uførepensjon	5.866	3.763
Ektefellepensjon	1.851	1.759
Barnpensjon	70	66
	45.135	35.216
Sum brutto utbetalte pensjoner	521.862	496.402
- Mottatte refusjonspensjoner i h.t. Overføringsavtalen:		
Alderspensjon	27.659	24.777
Uførepensjon	6.300	6.602
Ektefellepensjon	3.254	3.461
Barnpensjon	103	103
	37.316	34.943
- Mottatte refusjoner fra andre:		
Fra folketrygden mv.	0	0
- Sum mottatte refusjoner	37.316	34.943
Sum netto utbetalte pensjoner	484.545	461.459

Note 8 - Endringer i forsikringsforpliktelser

	Premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Kursregulerings- fond	Premie- fond
<i>Inngående balanse</i>	10.870.987	598.288	688.224	183.101
<i>Resultatførte endr. i forsikringsforpliktelser:</i>				
Netto resultatførte avsetninger	645.930	144.585	458.034	3.057
Overskudd på avkastningsresultat	0	0	0	2.537
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	0	0	0	99.871
Annen tilordning av overskudd	0	0	0	0
Justering av forpliktelser fra andre res.komp.	0	0	0	0
Sum resultatførte endringer	645.930	144.585	458.034	105.465
<i>Ikke resultatførte endr. i forsikringsforplikt.:</i>				
Overføringer mellom fond	0	0	0	-63.377
Overføringer til/fra selskapet	0	0	0	42
Sum ikke resultatførte endringer	0	0	0	63.335
Utgående balanse	11.516.917	742.873	1.146.259	225.231

Note 9 - Forsikringsforpliktelser – bransjefordeling

	Premie- reserve	Tilleggs- avsetninger	Kursregulerings- fond	Premie- fond
Totalt	11.516.917	742.873	1.146.259	225.231
Herav hovedbransje:				
Kollektiv pensjonsforsikring for				
Kommuner, herunder institusjoner o.l.	11.516.917	742.873	1.146.259	225.231
Herav delbransje:				
Ytelsesbaserte pensjonsordninger				
Uten investeringsvalg	11.516.917	742.873	1.146.259	225.231

Note 10 - Solvensmargin

	2019	2018
Kjernekapital	1.226.592	1.118.887
Evigvarende ansvarlig lån	100.575	100.000
Tilleggsavsetninger (50 %)	371.436	299.144
Risikoutjevningfond (50 %)	65.495	63.183
Solvensmarginkapital	1.764.099	1.581.214
Solvensmarginkrav	490.235	460.264
Kapital i prosent av krav	359,8 %	343,5%

Note 11 - Lønns- og pensjonskostnader egne ansatte

Antall ansatte i pensjonskassen pr. 31.12.2019: 14. Gjennomsnitt i 2019: 13,5 årsverk.

I administrasjonskostnader inngår endringer i pensjonsforpliktelser for kassens egne ansatte, i samsvar med beskrivelse i regnskapsprinsipper. Følgende forutsetninger gjelder: Dødelighet og uførhet mv. som i kassens forsikringstekniske beregningsgrunnlag totalt.

Økonomiske forutsetninger	31.12.2019	31.12.2018
Diskonteringsrente	2,30 %	2,60 %
Forventet avkastning	2,30 %	2,60 %
Årlig lønnsvekst	2,25 %	2,75 %
Årlig G-regulering	2,00 %	2,50 %
Pensjonsregulering	1,24 %	1,73 %
Sammensetning av årets pensjonskostnad:	2019	2018
Nåverdi årets opptjening	1.613	1.942
+ Rentekostnad	992	951
Brutto pensjonskostnad	2.605	2.893
- Forventet avkastning	-722	-598
Administrasjonskostnad/rentegarantipremie	134	163
Arbeidsgiveravgift	284	346
Resultatført planendring	-1.662	0
= Netto pensjonskostnad inkl. arb.giveravgift	639	2.804
Andre resultatkomponenter - estimatavvik pensjoner	-3.751	-2.937
= Samlet pensjonskostnad	- 3.112	-133
Balansført forpliktelse pr. 31.12.:	2019 (beste estimat)	2018 (beste estimat)
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	34.951	38.456
- Pensjonsmidler	-28.698	-27.137
= Netto påløpt pensjonsforpliktelse	6.253	11.319
+ Arbeidsgiveravgift	882	1.596
Balansført netto forpliktelse inkl. arb.giveravgift	7.134	12.915

Note 12 - Ytelser og lån til ledende ansatte og styret

Opptjente ytelser til ledende ansatte og styret i 2019	Lønn/honorar	Pensjonskostnader	Naturalytelser	Totalt
Styret				
Ida Espolin Johnson, leder	160,0	0	0	160,0
Ragnar Torvik, nestleder (fra 18.12.2019)	80,0	0	0	80,0
Geir Waage, nestleder (til 18.12.2019)	73,3	0	0	73,3
Kjersti Aas	80,0	0	0	80,0
Svein Sivertsen	80,0	0	0	80,0
Ferhat Güven	6,7	0	0	6,7
Kristin Sæther	73,3	0	0	73,3
Roger Mogseth	80,0	0	0	80,0

Sonia Tangen	6,7	0	0	6,7
Lucie Katrine Sunde-Eidem (varamedlem)	3,2	0	0	3,2
Anita Utseth (varamedlem)	3,2	0	0	3,2
Sum	646,4	0	0	646,4
Helge Rudi, daglig leder	1.547,5	184	5	1.736,5

Det er ikke utbetalt tilleggsgodtgjørelse for spesielle tjenester til styrets medlemmer. Det foreligger ingen avtale som innebærer forpliktelser til å gi særskilt vederlag ved fratredelse, opphør eller endring av ansettelsesforholdet for daglig leder eller andre ansatte. Det samme gjelder for styrets medlemmer.

Det er heller ikke inngått avtale om bonuser, overskuddsdeling, opsjoner eller lignende til fordel for styret, daglig leder eller andre ansatte. Opplysningene er vurdert å tilfredsstille de krav som følger av godtgjørelsesforskriften.

Det er ikke gitt lån, forskuddsbetaling eller stilt sikkerhet for lån til daglig leder, øvrige ansatte eller styremedlemmer.

Note 13 - Forsikringsrelaterte driftskostnader og andre kostnader

I forsikringsrelaterte driftskostnader inngår revisjonshonorar med (inkl. MVA):	2019	2018
Lovpålagt revisjon	324	339
Annen bistand	111	113
Totalt honorar til revisor	435	452
I andre kostnader inngår formuesskatt med:		
Sum brutto ligningsformue	15.077.092	13.814.656
Skattemessig gjeld	-13.877.092	-12.614.656
Netto ligningsformue	1.200.000	1.200.000
Årets formuesskatt	1.800	1.800
Differanse avsatt og utlignet formuesskatt tidligere år	-570	-207
Sum kostnad	1.230	1.593

Note 14 - Skattekostnad

Skattemessig næringsinntekt/betalbar inntektsskatt	2019	2018
Totalresultat	121.704	85.180
Forskjeller mellom regnskap og skattemessig næringsinntekt:		
Utbytte fra aksjer og -fond	-772	-976
Aksjegevinster/-tap	-18.192	4.029
3 % av netto skattefrie inntekter etter fritaksmetoden	23	29
Verdiendring i finansielle omløpsmidler	-47.454	5.489
Andeler i deltakerlignede selskap	0	0
Rente på iliknet skatt	0	0
Endring i pensjonsforpliktelse egne ansatte	-5.780	-3.312
Overført fra (til) risikoutjevningfond	0	0
Formuesskatt	1.230	1.593
Skattemessig næringsinntekt	50.759	92.032

Korreksjon vedrørende tidligere år	-6.372	-36.026	
Revaluering av eiendeler i kollektivporteføljen	0	735.407	
Endring i fremførbart underskudd	44.387	791.413	
=Grunnlag for beregning av inntektsskatt	0	0	
25 % skatt av skattemessig beregningsgrunnlag	0	0	
Betalbar inntektsskatt	0	0	
Utsatt skatt	2018	2019	Endring
Midlertidige forskjeller:			
Netto pensjonsforpliktelse egne ansatte	12.915	7.134	5.781
Risikoutjevningfond	-80.837	-80.837	0
Finansielle eiendeler	-6.266	-10.600	4.334
Andre forskjeller:			
Fremførbart underskudd i inntekt	482.075	437.688	44.387
Netto forskjeller/grunnlag for utsatt skatt/skattefordel	407.887	353.385	54.502
Utsatt skattefordel (25 % av grunnlaget)	101.972	88.346	13.626
Herav balanseført utsatt skattefordel	0	0	0

Nye skatteregler ble innført for pensjonskasser fra og med 2018. Det er fremdeles uavklarte forhold (effekten av nye skatteregler, mulige endringer i regnskapsregelverket og framtidig skattemessig inntekt), som medfører usikkerhet om faktisk utnyttelse av fremførbart underskudd. Mulig utsatt skattefordel balanseføres derfor ikke.

Note 15 - Resultatanalyse

Analysen gjelder i sin helhet følgende: Hovedbransje: Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner o.l. Delbransje: Ytelsesbaserte pensjonsordninger uten investeringsvalg.

	2019	2018
Verdijustert avkastning	895.310	171.308
Garantert rente	-286.017	-273.293
Risikoresultat	99.871	87.905
Administrasjonsresultat	9.492	10.036
Rentegarantipremie	16.500	15.500
Sum resultatelementer	735.156	11.456
Til(-)/fra(+) kursreguleringsfond	-458.034	50.263
Resultat til fordeling	277.122	61.719
Til(-)/fra(+) tilleggsavsetninger	-144.096	53.298
Tilført kundenes premiefond	-99.871	-43.952
Avkastning premiefond utover garantert rente	-2.537	0
Tilført premiereserven/kundene	0	0
Resultat av teknisk regnskap	30.617	71.065

Spesifikasjon administrasjonsresultat:	2019	2018
Beregningsmessige omkostninger	53.633	64.953
Herav til administrasjonsreserve	-12.194	-21.920
Årets faktiske kostnader	-31.947	-32.997
Administrasjonsresultat	9.492	10.036

Spesifikasjon risikoresultat:	2019	2018
Risikoresultat død	-6.843	-2.497
Risikoresultat overlevelse/levealder	81.708	36.266
Risikoresultat uførhet	25.202	54.336
Reassuranseresultat	-197	-200
Risikoresultat	99.871	87.905

Erstatningsavsetningen ble redusert med 50 mill. kr i 2019. Dette påvirker risikoresultatet direkte, og er i sin helhet henført til risikoresultat overlevelse/levealder.

I pensjonskassens premietariff er det ikke eksplisitt inkludert noe fortjenesteelement for risiko.

Vederlag for rentegaranti i 2019 og 2018 er henholdsvis 16.500 og 15.500 (1000 NOK).

Note 16 - Flytting til og fra pensjonskassens pensjonsordning

	Tilgang 2019	Avgang 2019	Tilgang 2018	Avgang 2018
Premiereserve	4.722	0	0	0
Tilleggsavsetninger	489	0	0	0
Kursreguleringsfond	0	0	0	0
Premiefond	42	0	0	0
Totalt	5.253	0	0	0
Antall kontrakter	1	0	0	0

Tilgang i 2019 gjelder Klæbu Sokn som er overført fra KLP.

Note 17 - Poster utenom balansen

Kommitert, ikke innkalt kapital vedr. investeringer i eiendomsfond/selskaper og private equity fond utgjør ved utgangen av året:

Selskap	2019	2018
Eiendomsfond/selskaper		
Profi Fastigheter IV AB	23.400	35.202
Union Core Real Estate Fund IS	27.768	0
Private equity		
DNB Private Equity III og IV IS	61.860	94.054
Saga III, IV og VI	94.019	130.957
Saga VII	101.761	107.746
Storebrand International Private Equity 13, 16, 17, 18 og 19	79.500	80.000
Argentum 2017 IS og 2018 AS og 2019 IS	64.502	45.644
Pareto PE II	5.056	5.056
Cubera IX LP	50.000	0
Sum kommitert, ikke innkalt kapital	507.867	498.661

Note 18 - Beskrivelse av pensjonsordningen

Medlemskap

TKP er pensjonsordning for Trondheim kommunes arbeidstakere som oppfyller minstekravet for medlemskap. Andre foretak som kommunen har eller har hatt eierandel i, eller som har nær tilknytning til kommunen, herunder stiftelser, kan også ha pensjonsordning i TKP. Ved utgangen av 2019 har følgende enheter pensjonsordningen i TKP:

Enheter med aktive medlemmer:

- Trondheim kommune inkl. folkevalgte
- Olavsfestdagene i Trondheim
- Pensjonistenes Fellesorganisasjon Trondheim
- Kong Carl Johans Arbeidsstiftelse
- Trondheim Parkering AS
- Stavne Trondheim KF
- Trondheim Havn IKS
- Trøndelag Brann- og redningstjeneste IKS
- Midt-Norge 110-sentral IKS
- Kunsthall Trondheim AS
- Kirkelig Fellesråd i Trondheim
- Stiftelsen Trondhjems Hospital
- Olavshallen AS
- Trondheim kommunale pensjonskasse
- Personellservice Trøndelag (lukket ordning)
- Trondheim Kino AS (lukket ordning)
- TRV Gruppen AS (lukket ordning)
- Trondheim Renholdsverk AS (lukket ordning)
- Retura TRV AS (lukket ordning)

Enheter med kun oppsatte rettigheter og/eller pensjonister:

- Statkraft AS
- Statkraft Energi AS
- Trønderenergi Nett AS
- Statkraft Varme AS
- BUF-etat Region Midt-Norge (tidligere ansatte i Trondheim kommune)
- Trondhjems Asylselskap
- Svartlamoen boligstiftelse

Som medlemmer av TKP regnes alle ansatte i Trondheim kommune og tilknyttede enheter. Unntatt fra medlemskap er ansatte som ved tiltredelsen har mindre enn 3 år igjen til oppnådd aldersgrense for stillingen, og lærere og sykepleiere som er innmeldt i henholdsvis Statens pensjonskasse og KLP. Pensjonskassen driver også vedtektsfestet pensjonsordning for kommunens politisk valgte tillitsmenn. Denne ordningen gjelder kun opptjening til og med 2013, og allerede opptjente rettigheter og løpende pensjoner pr. 31.12.2013 reguleres videre etter ordinære regler. De politisk valgte tillitsmenn ble meldt inn på ordinære vilkår fra 1.1.2014.

Pensjonsytelser (for ansatte født før 1963 og for opptjening til 31.12.2019 for ansatte født i 1963 og senere)

Som offentlig tjenestepensjonsordning garanterer TKP en alderspensjon på 66 prosent av lønn (ytelsesordning), inntil 12 ganger folketrygdens grunnbeløp ved full opptjening. Full opptjening oppnås etter minimum 30 års medlemskap. I tillegg til alderspensjon omfatter pensjonsytelsene uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon. Arbeidstakerne betaler selv 2 % av pensjonsgrunnlaget i pensjonspremie.

Avtalefestet pensjon (AFP) er en tariffestet arbeidsgiverpensjon som beregnes og utbetales av pensjonskassen, men som i sin helhet finansieres av arbeidsgiver. Begrunnelsen for dette er at pensjoner der ansatte uavhengig av pensjonsalder selv kan velge pensjoneringstidspunkt, ikke er å anse som forsikringsbar ytelse.

Ved fratreden uten rett til straks begynnende pensjon, gir 3 års medlems tid eller mer en oppsatt rett til fremtidig pensjon. Pensjonsutbetalingene reguleres i takt med folketrygdens grunnbeløp. Pensjonene fra TKP samordnes med andre offentlige pensjons- og trygdeytelser i henhold til lov om samordning av 1957 med tilhørende forskrifter.

TKP har inngått overføringsavtale med Statens Pensjonskasse og de øvrige pensjonsordningene i kommunal sektor. Avtalen sikrer at arbeidstakere som har vært medlem av flere offentlige pensjonsordninger, får pensjon fra siste ordning som om de hele tiden har vært medlem av en og samme ordning. Overføringsavtalens Sikringsordning skal sikre pensjonsrettigheter opparbeidet hos arbeidsgivere som opphører. Administrasjon av Overføringsavtalen og Sikringsordningen finansieres av arbeidsgiver ved egen avgift.

Utviklingen i pensjonsbestanden:	Antall 2019	Antall 2018	Endring
Aktive	13.291	13.357	-66
Oppsatte med rett	6.989	6.622	367
Oppsatte uten rett *	24.920	23.545	1.375
Sum aktive og oppsatte	45.200	43.524	1.676
Alderspensjon	5.146	4.779	367
AFP og tidligpensjonister	502	501	1
Uførepensjon	2.263	2.253	10
Ektefellepensjon	863	823	40
Barnpensjon	47	42	5
Aktuelle pensjonister i alt	8.821	8.398	423
Totalt antall	54.021	51.922	2.099

* Oppsatte uten rett inneholder personer med tjenestetid mindre enn 3 år.

Note 19 - Virkningen av endringer i forutsetninger

Det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget følger dødelighetsforutsetningene i K2013 med sikkerhetsmarginer som angitt av Finanstilsynet. Fra 1. januar 2015 er det benyttet ny uføretariff (KFSU2015) som er basert på uføreefaringene i årene 2011-2013 i pensjonskasser med KLP FS som aktuar. Grunnlagsrenten var 2,51 % i 2019.

- Reduseres dødeligheten med 10 % vil netto premiereserve i pensjonskassen øke med 256 mill. kr. (2,21 %)
- Økes uførehyppheten med 20 % vil netto premiereserve i pensjonskassen øke med 49,7 mill. kr. (0,43 %)

En reduksjon i dødeligheten med 10 % betyr at en nyfødt vil leve ca 1 år lengre enn i dag, og en 67-åring vil leve ca. 0,8 år lengre enn i dag. En økning av uførehyppheten med 20 % vil si at antall nye uføretilfeller øker med 20 %.

Note 20 - Transaksjoner med nærstående parter

Trondheim kommunale pensjonskasse ble opprettet 1.1.1913 av bystyret i Trondheim. Pensjonskassens formål er å yte pensjoner til medlemmene og deres etterlatte.

Pensjonskassen er en selvstendig juridisk enhet med egen regnskapsføring. Pensjonskassens midler holdes adskilt fra kommunens og konsernenhetenes midler, og hefter ikke for deres forpliktelser. Fem av styremedlemmene utnevnes av Trondheim bystyre, og to av arbeidstakernes organisasjoner.

Total kjernekapital innskutt av Trondheim kommune utgjorde 1167,6 mill. kr. ved inngangen til 2019. I mai 2019 ble pensjonskassen tilført 32,6 mill. kr. i kjernekapitalinnskudd slik at totalt kjernekapitalinnskudd ved utgangen av 2019 utgjorde 1200,2 mill. kr.

Trondheim kommunale pensjonskasse tok opp et ansvarlig lån på 100 mill. kr. fra Trondheim kommune i november 2016. Lånet løper til en årlig fast rente på 4,20 %, og det er kostnadsført rente med 4,2 mill. kr i 2019, jfr. note 28

Premiefondet er tilført 2,0 % garantert rente (samt overskudd på avkastningsresultatet i 2019) med til sammen ca. 5,6 mill. kr i 2019, og ca. 2,4 mill. kr i 2018. Premiefondet ved utgangen av 2019 utgjør 225,2 mill. kr. mot 183,1 mill. kr. ved utgangen av 2018, jfr. note 8.

Trondheim kommunale pensjonskasse ble tilført kjernekapital i form av eiendom (tingsinnskudd) i 2013, og eiendommene leies ut til Trondheim kommune på en 50 – års leieavtale. I henhold til leieavtalen er leietaker ansvarlig for forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommene. I 2019 har Trondheim kommune betalt en leie på 20,5 mill. kr mot 19,9 mill. kr. i 2018.

Fordringer på og investeringer i verdipapirer utstedt av foretak pensjonskassen er opprettet for framgår av note 2.

Pensjonskassen er fakturert for innkjøp av IKT-tjenester inkl. telefoni fra Trondheim kommune i 2019 og 2018 med henholdsvis 282 og 257 (1000 NOK).

TKP ivaretar tjenstepensjonsordningen for ansatte i Trondheim kommune, og Trondheim kommune må følgelig betale arbeidsgiverdelen av pensjonspremien. Nødvendig forsikringsteknisk premie beregnes av TKPs aktuar, og fastsettes av styret i TKP i samsvar med aktuars anbefaling. Forfalte brutto premier består av:

	2019	2018
Arbeidsgivernes tilskudd:		
Normalpremie minus arbeidstakerandel (8,77%/9,10 %)	430.638	430.667
Avregning ikke-forsikringsbare ytelser	2.805	-18.524
Reguleringspremie	375.000	320.000
Refusjoner for AFP og bevilgningspensjoner	77.673	76.398
Rentegarantipremie	16.500	15.500
Arbeidstakernes medlemsinnskudd (2,00 %)	98.186	93.376
Sum forfalt premie	1.000.803	917.417

Note 21 - Finansiell risiko knyttet til finansielle instrumenter

Den finansielle risiko i pensjonskassen er knyttet til evnen til å innfri den årlige avkastningsgarantien. I tillegg skal pensjonskassen kunne tåle betydelig markedsfall uten å komme i konflikt med kravene til solvensmargin, og ha en forsvarlig risikostyring. TKP har valgt en forvaltningsstrategi som søker å utnytte at aktivaklassene normalt svinger noe i utakt, slik at det kan oppnås høyere totalavkastning til moderat risiko. Kollektiv- og selskapsporteføljene forvaltes under ett, og består primært av rentebærende investeringer inkludert obligasjoner som holdes til forfall (og måles til amortisert kost). For øvrig består porteføljen av norske og internasjonale aksjer inkl. unoterte eiendomsaksjer og private equity. I tillegg er det investert i eiendom og absolutte avkastningsfond (hedgefond).

De ulike aktiva er i ulik grad utsatt for finansiell risiko. Hovedformene for finansiell risiko er kredittrisiko, markedsrisiko inkl. rente- og eiendomsrisiko, valutarisiko og likviditetsrisiko.

Kredittrisiko

Med kredittrisiko menes at en utsteder av et verdipapir eller en lånekunde ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser. Hoveddelen av obligasjonsporteføljen er obligasjoner med fortrinnsrett, kommuner og norske banker med god kapitaldekning. Pensjonskassen har i tillegg utarbeidet rammer for plassering pr. utsteder. Det er i begrenset grad foretatt direkteinvestering i obligasjoner med høy kredittrisiko.

Markedsrisiko (inkl. eiendoms-, rente- og valutarisiko)

Den aktivaklassen som er mest utsatt for markedsrisiko er aksjer. Aksjemarkedsrisikoen søkes redusert gjennom en balansert sammensetning av egenkapitalinstrumenter med ulik risikoprofil. Eiendomsrisiko er risiko for verdiendring på eksponering i fast eiendom.

Renterisiko er risiko for verdiendring på rentebærende instrumenter som følge av endringer i det generelle rentenivået. Dessuten kan kredittspredan (krav til avkastning utover det generelle rentenivået) øke. I tillegg til endringer i det generelle rentenivået og kredittspread avhenger verdiendringen av durasjonen (gjennomsnittlig løpetid på kontantstrømmene) på plasseringene. Pensjonskassens kapitalforvaltningsstrategi inneholder fastsatte rammer for akseptabel renterisiko.

Valutarisiko er risiko for verdiendringer som følge av svingninger i valutakursene. For egenkapitalinstrumenter utgjør slik risiko normalt en mindre del av den totale svingningsrisikoen, og utgjør normalt en betydelig større del av den totale svingningsrisikoen for renteinstrumenter. Pensjonskassen valutasikrer derfor normalt investeringer i utenlandske rentepapirer. Pga. relativt svak norsk krone valutasikres p.t. mellom 50 % og 100 % av utenlandske aksjeinvesteringer. Den gjenværende valutarisikoen er en del av pensjonskassens generelle diversifiseringsstrategi.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at posisjoner ikke lar seg realisere innen en gitt frist uten betydelig prisnedslag. Hoveddelen av pensjonskassens investeringer kan realiseres i løpet av kort tid. De minst likvide plasseringene (unoterte aksjer og alternative plasseringer) utgjør en såpass begrenset del av pensjonskassens totale forvaltningskapital at pensjonskassens totale likviditet anses som meget god.

Solvenskapitaldekning

Fra 01.01.2019 ble det innført et nytt bindende kapitalkrav for pensjonskasser hvor solvenskapitaldekningen minimum skal være 100 %. Solvenskapitaldekningen er definert som ansvarlig kapital delt på solvenskapitalkravet. De kvantitative plasseringsbegrensningene i kapittel 4 i forskrift om pensjonsforetak ble opphevet fra samme tidspunkt.

Kapitalkravet har utviklet seg slik i løpet av året:

Solvenskapitalkrav (mill. kr.)	2019	2018
Renterisiko	366	295
Aksjerisiko	1.413	1.011
Eiendomsrisiko	403	359
Valutarisiko	157	156
Spreadrisiko	647	646
Konsentrasjonsrisiko	19	28
Diversifiseringsgevinst - markedsrisiko	-671	-593
Sum markedsrisiko	2.334	1.901
Forsikringsrisiko	661	657
Motpartsrisiko	17	13
Diversifiseringsgevinst – total risiko	-427	-406
Operasjonell risiko	58	52
Justering utsatt skatt	-396	-333
Totalt	2.246	1.885

Det økte kapitalkravet skyldes primært økt aksjerisiko.

Den ansvarlige kapitalen har utviklet seg slik i løpet av året:

Ansvarlig kapital (mill. kr.)	2019	2018
Innskutt egenkapital	1.200	1.168
Opptjent egenkapital	141	24
Risikoutjevningfond	131	126
Evigvarende ansvarlig lån	101	101
Tilleggsavsetninger	743	598
Kursreguleringsfond	1.146	688
Justering i avsetninger ved overgang til markedsv verdier	393	423
Risikoreducerende effekt i beste estimat ved død og ufullført	80	83
Merverdier porteføljer til amortisert kost	73	64
Totalt	4.008	3.275

Økt ansvarlig kapital skyldes primært økt kursreguleringsfond.

Solvenskapitaldekningen har økt fra 174 % ved starten av året til 178 % ved utgangen av 2019.

Note 22 - Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi over resultatet

De finansielle instrumentene er klassifisert i tre ulike nivåer/klasser.

Nivå 1: Noterte priser i aktive markeder

Nivå 2: Ikke børsnoterte, observerbare priser enten direkte gjennom en markeds plass, eller indirekte gjennom innhentede priser

Nivå 3: Priser som ikke bygger på observerbare markedsdata.

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Noterte norske aksjer	110.685	0	0	110.685
Aksjefond	0	2.752.520	0	2.752.520
Hedgefond	0	0	178.116	178.116
Unoterte eiendomsaksjer/fond	0	0	1.312.107	1.312.107
Private equity	0	0	520.998	520.998
Sum aksjer og andeler	110.685	2.752.520	2.011.221	4.874.426
Obligasjonsfond	0	1.035.238	0	1.035.238
Obligasjoner	2.736.915	2.380.382	157.012	5.274.309
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	2.736.915	3.415.620	157.012	6.309.547
Utlån og fordringer	0	655.642	0	655.642
Finansielle derivater	0	26.220	0	26.220
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	2.847.600	6.850.002	2.168.233	11.865.836

Børsnoterte sertifikater og obligasjoner er plassert i nivå 1. Sertifikater, obligasjoner notert på Alternativ Bond Market (ABM), fordring ved salg av verdipapir og valutaterminer er plassert i nivå 2. Unoterte obligasjoner er klassifisert i nivå 3.

Når det gjelder unoterte eiendomsaksjer og private equity baseres verdsettningen på siste rapporterte kurser fra forvalterne. Verdifastsettelsen vil derfor normalt være et kvartal forsinket. For aksjer, aksjefond, sertifikater og obligasjoner benyttes offisielle ligningskurser.

Note 23 - Investerings eiendommer

Trondheim kommunale pensjonskasse fikk tilført 286.500 (1.000 NOK) i ny kjernekapital pr. 01.11.2013 i form av tre bygårder. Verdien inkl. realavkastningskrav ble fastsatt ved takst av to uavhengige meglere (Eiendomsmegler 1 Næringseiendom og BER Verdivurdering AS). Bygårdene leies ut til Trondheim kommune på en 50 – års leieavtale. I henhold til leieavtalen er leietaker ansvarlig for forvaltning, drift og vedlikehold av eiendommene. Årlig leie reguleres med 100 % av KPI. Trondheim kommune har rett til å kjøpe tilbake eiendommene til KPI-regulert kostpris når som helst i løpet av leieperioden. Eiendommene benyttes ikke av Trondheim kommunale pensjonskasse.

Eiendommene regnskapsføres til virkelig verdi i henhold til årsregnskapsforskriften § 3-4 og IAS 40.

Verdsettningen er basert på diskontering av fremtidige kontantstrømmer fra den langsiktige leiekontrakten med Trondheim kommune. Både ved etablering av leibeløpet i leieavtalen ved overføringen 01.11.2013 og ved verdsettelsen pr. 31.12.2013 er det anvendt et realavkastningskrav på de tre eiendommene på henholdsvis 5,8 %, 6,0 % og 6,2 % i samsvar med vurdering av uavhengig megler. Ved hvert senere årsskifte har uavhengig megler vurdert realavkastningskravet isolert sett til å være noe lavere, men dette anses ikke relevant for verdsettelsen pga. bestemmelser i leieavtalen med Trondheim kommune. Det ble ikke foretatt noen verdiregulering i 2013. Verdireguleringen i årene deretter er lik den prosentvise endringen i leieinntekt siden Trondheim kommune har rett til å kjøpe tilbake eiendommene til KPI-regulert kostpris når som helst i løpet av leieperioden. Dette innebærer at samme realavkastningskrav er lagt til grunn for verdsettelsen i alle år etter ervervet av eiendommene. Mottatt leieinntekt fra Trondheim kommune i 2019 og 2018 er henholdsvis 20.483 og 19.910 (1.000 NOK). Det har ikke påløpt driftskostnader vedr. investeringseiendommene siden leietaker dekker alle kostnader inkl. kommunale avgifter og forsikringer.

Utviklingen i verdi av investeringseiendommene gjennom året har vært som følger:

	Investerings eiendommer
Anskaffelsesverdi før 2018	293.663
Verdiregulering tidligere år	38.530
Inngående balanse	332.193
Tilgang	0
Avgang	0
Verdiregulering i regnskapsåret	5.979
Utgående balanse	338.172

Note 24 - Investeringer som holdes til forfall

Debitorkategori	Pålydende verdi	Kostpris	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Gjenstående amortisering
Obligasjoner med fortrinnsrett	140.000	143.315	141.953	153.316	-1.953
Senior Tier 3 bank/finans	537.000	535.627	536.259	544.632	741
Kommuner	70.000	76.622	73.451	73.871	-3.451
Statsforetak	50.000	50.000	50.000	54.565	0
Andre utstedere	1.098.000	1.106.873	1.100.977	1.145.449	-2.977
Sum	1.895.000	1.912.437	1.902.640	1.971.833	-7.640
Opptjente, ikke forfalte renter			43.936		
Sum investeringer som holdes til forfall			1.946.576		
Herav selskapsporteføljen			184.146		
Herav kollektivporteføljen			1.762.430		

Rentedurasjonen i hold til forfall porteføljen ved utgangen av 2019 var 3,8 år.

Note 25 - Obligasjoner og obligasjonsfond

Debitorkategori	Pålydende verdi	Kostpris	Balanseført verdi
Obligasjoner med fortrinnsrett	910.000	925.306	925.814
Senior bank/finans	2.540.000	2.540.257	2.541.800
Kommuner	1.411.000	1.417.477	1.419.055
Statsforetak	100.000	100.000	101.130
Andre utstedere	254.370	254.370	256.247
Sum	5.215.370	5.237.410	5.244.047
Opptjente, ikke forfalte renter			30.262
Sum obligasjoner - enkeltpapirer			5.274.309
Obligasjonsfond			
Arctic Return		235.218	267.418
Danske Invest Global Realrente Obligasjon		99.374	107.449
DNB Obligasjon 20 (IV)		548.915	542.672
Pareto Global Corporate Bond D		107.054	117.698
Sum obligasjonsfond		990.561	1.035.238
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning			6.309.547
Herav selskapsporteføljen			596.883
Herav kollektivporteføljen			5.712.664

Rentedurasjonen i porteføljen av enkeltpapirer og obligasjonsfond ved utgangen av 2019 var henholdsvis 1,9 år og 2,3 år. Den samlede rentedurasjon av obligasjoner og obligasjonsfond var 2,0 år.

Note 26 – Utlån og fordringer til amortisert kost (obligasjoner med pant)

Debitorkategori	Pålydende verdi	Kostpris	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Gjenstående amortisering
Andre utstedere	1.045.232	1.045.906	1.045.721	1.049.533	-489
Sum	1.045.232	1.045.906	1.045.721	1.049.533	-489
Opptjente, ikke forfalte renter			20.587		
Sum investeringer som holdes til forfall			1.066.308		
Herav selskapsporteføljen			100.873		
Herav kollektivporteføljen			965.435		

Rentedurasjonen i porteføljen av obligasjoner med pant i fast eiendom pr. 31.12.2019 var 5,3 år.

Under forvaltningsavtalene med Pareto Alternative Investments er det inngått en avtale om kjøp av nyutstedt obligasjon med pant i fast eiendom på 35 mill. kr med utøvelse av kontrakten i 2020 og forfall i 2025.

Note 27 - Finansielle derivater

Klassifisert som omløpsmidler/forpliktelser	Pålydende i utenlandsk valuta	Eiendel
Valutaavtale SEK	145.000	-657
Valutaavtale EUR	23.000	5.370
Valutaavtale USD	68.500	21.507
Sum		26.220
Herav selskapsporteføljen		2.480
Herav kollektivporteføljen		23.740

De inngåtte valutaterminavtalene (salg av utenlandske valuta) gjelder sikring av aksjeporteføljen i utenlandsk valuta gjennom 3-måneders terminkontrakter pr. 31.12.2019.

Note 28 – Evigvarende ansvarlig lån

TKP tok opp et evigvarende ansvarlig lån fra Trondheim kommune 11. november 2016 med en fast årlig rente lik 4,20 %, frem til en eventuell endring av vilkårene første gang ti år etter utbetalingsdato. TKP har innløsningsrett (call) til pari kurs første gang ti år etter låneopptak, og deretter hvert tiende år. Den årlige fastrenten består av 10-års swaprente på 1,65%, og en kredittmargin på 2,55%. Lånet skal etter hver ubenyttede innløsningsrett gis de markedsvilkår som da gjelder, dog slik at kredittmarginen maksimalt kan være 1,00 prosentpoeng høyere enn den opprinnelige kredittmarginen. Kostnadsført rente i 2019 utgjør 4,2 mill. kr.

Note 29 – Reassuranse

TKP har tegnet reassuransekontrakt, Catastrophe Excess of loss Reinsurance. Forsikringen dekker inntil 100 mill. kr. pr. definert hendelse, og begrenses til to slike hendelser pr. kalenderår. Egenandelen pr. hendelse er 10 mill. kr.

Note 30 – Innskutt egenkapital

All innskutt egenkapital er innbetalt av Trondheim kommune.

Note 31 – Hendelser etter balansedagen

I løpet av 1. kvartal 2020 har det, blant annet som følge av koronapandemien, vært stor nedgang i aksjemarkedene og betydelig økning i kredittpåslagene på rentepapirer som reduserer verdien av TKPs plasseringer i aksjer og obligasjoner. Verdien av TKPs reelle pensjonsforpliktelser (premiereserve) øker i utgangspunktet pga. fallende rente på korte og lange obligasjoner med høy kredittkvalitet. Avtalen med Trondheim kommune om dynamisk rentegarantipremie gjør at en betydelig andel av renterisikoen på pensjonsforpliktelsene er overført til kommunen. Det har ikke vært behov for å iverksette tiltak for å styrke solvenskapitaldekningen, og TKP har fortsatt en tilfredsstillende solvenskapitaldekning. Grunnet drift er følgelig fortsatt til stede.

Trondheim kommunale Pensjonskasse

FORSIKRINGSTEKNISK OPPGJØR 31.12.2019

BESKRIVELSE	ANTALL		RESERVE	
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019
Aktive	13 357	13 291	3 754 466 324	4 008 275 774
Fratrådte med rettighet	6 622	6 989	1 203 685 270	1 279 275 513
Fratrådte uten rettighet *	23 545	24 920	95 519 400	106 056 717
Sum aktive og fratrådte	43 524	45 200	5 053 670 994	5 393 608 004
Alderspensionister	4 779	5 146	2 853 782 869	3 153 886 183
AFP og tidligpensjonister	501	502	415 136 230	430 723 555
Ektefellepensjonister	823	863	399 633 117	421 036 123
Barnepensjonister	42	47	9 745 261	8 939 577
Uførepensjonister	2 253	2 263	1 628 212 993	1 627 648 693
Sum pensjonister	8 398	8 821	5 306 510 470	5 642 234 131
Totalt	51 922	54 021	10 360 181 464	11 035 842 135
Administrasjonsreserve			310 805 444	331 075 264
IBNR-avsetning			200 000 000	150 000 000
Sum premiereserve			10 870 986 908	11 516 917 399
Samlet pensjonsgrunnlag for aktive medlemmer			4 645 719 445	4 864 523 282
Gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag for aktive medlemmer			348 000	366 000
Medianlønn blant aktive medlemmer			372 000	392 000
Gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag for 100% aktive medlemmer			469 000	491 000
Medianlønn blant 100% aktive medlemmer			449 000	474 000

* Fratrådte uten rettighet inneholder personer med tjenestetid mindre enn 3 år.

Det er kun avsatt reserve for disse dersom de har fratrudd etter 31.12.2005.

KLP Forsikringservice AS
Et selskap i KLP-konsernet AS
Org.nr: 967 696 676
Foretaksregisteret

KLP Forsikringservice AS
Dronning Eufemias gate 10
Pb. 400 Sentrum,
0103 Oslo

Kontaktinformasjon
arnfinn.osmundsvaag@klp.no
linda.elisabeth.johansen@klp.no
erik.falk@klp.no



KLP Forsikringservice AS

Trondheim kommunale pensjonskasse
Att: Helge Rudi
helge.rudi@trondheim.kommune.no

Bergen 27. mars 2020

Aktuarerklæring

Trondheim kommunale pensjonskasse - 2019

Under henvisning til det fremlagte regnskapet for 2019 bekreftes det at de forsikringstekniske avsetninger er foretatt i samsvar med gjeldende beregningsgrunnlag som spesifisert i forsikringsvirksomhetsloven § 3-9 Premiereserve knyttet til kontraktfastsatte forpliktelser.

For dødelighet og sivilstandselementer er benyttet det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget K2013 fastsatt av Finanstilsynet med utgangspunkt i en utredning fra Finans Norge.

For uførhet er det benyttet et eget grunnlag, KFSU2015, basert på uføreefaringene i årene 2011-2013 i pensjonskasser med KLP Forsikringservice som aktuar.

Pristariffene er meldt Finanstilsynet som angitt i forsikringsvirksomhetsloven § 3-7 Meldeplikt og tilsyn med pristariffer.

Med vennlig hilsen
For KLP Forsikringservice AS



Arnfinn Osmundsvaag
Ansvarshavende aktuar KLP FS

KLP Forsikringservice AS
Et selskap i KLP-konsernet AS
Org.nr.: 967 696 676
Foretaksregisteret

KLP Forsikringservice AS
Dronning Eufemias gate 10
Pb. 400 Sentrum,
0103 Oslo

Kontaktinformasjon
arnfinn.osmundsvaag@klp.no
linda.elisabeth.johansen@klp.no
erik.falk@klp.no





KPMG AS
Sjøgangen 6
7010 Trondheim

Telephone +47 04063
Fax +47 73 80 21 20
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til styret i Trondheim Kommunale Pensjonskasse

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Trondheim Kommunale Pensjonskasses årsregnskap som viser et overskudd på TNOK 121 704. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noteopplysninger til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2019, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik internkontroll som den finner nødvendig for

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Offices in:

Oslo	Elverum	Mo i Rana	Stord
Alta	Finnsnes	Molde	Straume
Arendal	Hamar	Skien	Tromsø
Bergen	Haugesund	Sandefjord	Trondheim
Bodø	Knarvik	Sandnessjøen	Tynset
Drammen	Kristiansand	Stavanger	Ålesund

å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvisende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Trondheim, 27. mars 2020
KPMG AS



Sverre Einersen
Statsautorisert revisor

